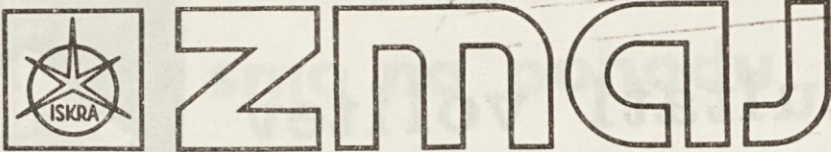

Šentvid

glasilo organizacije delavcev in
tovarna baterij Zmaj, ki deluje v
področju dela. Iskra - industrija IEZE

ZMAJ

naš glas 3-5

marec april maj 1975 letnik X

spominjam se

Škripaje in počasi je vozil vlak po že ne dovolj utrjenem nasipu med Črnučami in Šentvidom. Vsi potniki v vlaku so se drenjali ob odprtih oknih in zrlji proti bodeči žici, ki se je pri mostu čez Savo zelo približala novo trasirani železniški progi. Onkraj bodeče žice, ki je v tistih letih obdajala Ljubljano, so stali ljudje. Z robci smo se pozdravljali. Vihrali so skozi odprta okna vlaka, solze so se blestele v očeh. Drug proti drugemu smo stegovali roke.

Sonce je zahajalo in v daljavi je bilo videti silhuete ljubljanskega gradu, nebotičnika in zvonikov cerkva. "Blagoslovljena bodi Ljubljana!" sem slišal besede ženice, ki je jokala, ne da bi si brisala solze. Njen bel robček je vihral v pozdrav našim rojakom preko žice, ki so vpili: "Pozdravljeni!"

Škripajoči vlak, bodeča žica, vihrajoči robčki za pozdrav, jasno nedeljsko popoldne, zahajajoče sonce in obrisi nedosegljive Ljubljane ...

Da bi le bila svoboda!

My

praznik svobode

Veličastna majska slavlja ob 30 letnici osvoboditve so tudi nas pritegnile k spontani manifestaciji, ki se je odražala v aktivni udeležbi vseh praznovanj.

Za udeležbo na osrednji proslavi na Trgu revolucije 10. maja se nas je zbralo na Zmajevem dvorišču v nepričakovanem številu. Krenili smo po Šmartinski cesti in se pridružili ostalim povorkam, ki so se zlivale proti središču mesta.

Svečano vzdusje ob sončnem majskem dopoldnevu, v katerem so vihrale zastave, cvetje vsepovsod in borbene pesmi iz zvočnikov po ulicah je preželo udeležence proslave in mnogo se jih je zamislilo na 9. maj leta 1945, ko se je končno poro-

dila tista prava svoboda, katero zdaj po 30 letih cenimo s tolikšno zavestjo in namenom, da jo gojimo in da se na vseh področjih borimo za njen nadaljnji obstoj.

Množična udeležba na proslavi pa je tudi porok, da je v nas samih dovolj privrženosti za enotno, skupno in složno nadaljnjo graditev naše družbeno politične in samoupravne ureditve za katero so bili podani temelji v minulih 30 letih.

To dejstvo je bilo izpričano tudi tokrat in velja tudi za nas, udeležence Zmaja.

My

Zmajevi udeleženci pohoda po poteh spominov in tovarištva

rezultati volitev

Dne 6.5.1975 so bile izvedene redne volitve delegatov v organe upravljanja tovarne Zmaj in sicer za

- delavski svet,
- svet za medsebojna razmerja delavcev v združenem delu,
- svet za notranjo samoupravno kontrolo,
- odbor za oceno kršitev obveznosti v združenem delu.

V svete se je volilo polovico delegatov, ker je dosedanjim potekla mandatna doba, odbor za oceno kršitev obveznosti pa je v celoti novoizvoljen.

DELAVSKI SVET

Mandat je potekel naslednjim delegatom:

Gorišek Fani
Korošec Štefka
Sirnik Alojz
Janežič Milan
Cerar Alojz
Kocman Marija.

Novoizvoljeni delegati v delavski svet na volitvah 6. 5.:

Mazi Branko
Muhič Vinko
Smrdel Aleš
Kranjac Zdenko
Alibegović Fadil in
Jerin Andreja.

Delavski svet v naslednji mandatni dobi predstavlja:

ZALETEL Peter
MEDVED Alojz
UIČAR Franc
STRAH Dragica
SREBRNJAK Ivanka
VALENTAK Marija
BABIČ Draga
MAZI Branko

MUHIČ Vinko
SMRDEL Aleš
KRANJAC Zdenko
ALIBEGOVIČ Fadil
JERIN Andreja.

SVET ZA MEDSEBOJNA RAZMERJA V ZDRUŽENEM DELU

Mandat je potekel naslednjim delegatom:

Azinovič Stojan
Benko Justi
Erbežnik Lado
Pokovec Dušan
Kovačič Dragomil
Rupar Tatjana.

Novoizvoljeni delegati v svet za medsebojna razmerja v združenem delu na volitvah 6.5.:

Novak Ciril
Suhadolnik Ivanka
Šolar Jože
Tkalec Frančiška
Kozlevčar Franc
Verbič Rozalija.

Svet za medsebojna razmerja v združenem delu v naslednji mandatni dobi predstavlja:

IENDERO Franc
JOVANOVIČ Milivoj
KOJENC Ana
TELBAN Vlado
NEMEC Marica
JEŽ Zdravko
SETNIKAR Ivanka
NOVAK Ciril
SUHADOLNIK Ivanka
ŠOLAR Jože
TKALEC Frančiška
KOZLEVČAR Franc
VERBIČ Rozalija.

SVET ZA NOTRANJO SAMOUPRAVNO KONTROLO

Mandat je potekel naslednjim delegatom:

Srebotnik Franc
Kraševac Miro
Drčar Jernej
Smrdel Aleš
Marguč Milan
Vardjan Mara

Novoizvoljeni delegati v svet za notranjo samoupravno kontrolo na volitvah 6.5.*

Majnič Marija

Škof Marija

Novak Anica

Sedej Zalka

Gorišek Fani

Pečnik Gabrijel.

Svet za notranjo samoupravno kontrolo v naslednji mandatni dobi predstavlja delegati:

ZADEL Peter

MEDVED Mara

ŠTIRN Viktor

MEHEDIČ Belmo

TRDIN Ana

POJŠČAK Jelka

ANTONČIČ Slavko

MAJNIČ Marija

ŠKOF Marija

NOVAK Anica

SEDEJ Zalka

GORIŠEK Fani

PEČNIK Gabrijel.

ODBOR ZA OCENO KRŠITEV OBVEZNOSTI V ZDRUŽENEM DELU

Mandat je potekel delegatom:

Krisper Brigita

Lavrin Jože

Bolta Janez

Krek Tončka

Podržaj Zlatko

Mrzelj Anton

Kodrca Angelca

Odbor za oceno kršitev obveznosti v združenem delu predstavlja v naslednji mandatni dobi delegati izvoljeni na volitvah 5.6. in sicer:

ŠTIH Milan

ŠALEJ Anton

LEMUT Tilka

VARDJAN Mara

TROBEC Tatjana

ŠIMENC Metka

ŽELEZNIK Anton

STRMOLE Ignac.

Letošnji udeleženci pohoda pred spomenikom Staneta Rozmana

bili smo na pohodu

Udeležili smo se XIX. pohoda Po poteh tovarštva in spominov.

Tudi letos smo se udeležili XIX. pohoda Po poteh tovarštva in spominov. Za ta pohod smo se še posebno svečano pripravljali, saj letos praznujemo tudi 30 letnico osvoboditve nad fašizmom. Naša ekipa, ki je zastopala podjetje Zmaj je štela 13 udeležencev. Za nekatere je številka 13 nesrečna, za nas pa, ki smo se odpravljali na 10.200 m dolgo pot je bila št. 13 srečna. Še bolj pa bi bila, če bi se številka podvojila. Na dan pohoda smo se zbrali ob 6.30 uri pri spomeniku Komandanta Staneta. S trga Zmage smo se z avtobusom odpeljali na naš start v Hrušico. Startali smo točno ob 7. uri. Hodili smo po lepi gozdni cesti mimo spominskih mejnikov, kjer je med vojno tekla mejna žica okoli Ljubljane. Po cesti smo šli do spominskega kamna katerega pokrovitelj je podjetje Žito Ljubljana, od tu pa smo po grebenu Golovca krenili mimo observatorija in se spustili na Hradetkega cesto, nato

preko dolenske proge po Streliški na Ljubljanski grad. Od tu pa mimo gradu Osoje na Gornji trg. Še nekaj metrov in pridružili smo se veliki povorki, ki je prihajala na cilj z druge strani Ljubljane. Na cilj smo prispeli ob 9. uri. Tisti pa, ki se niso udeležili pohoda ob žici, so se zbrali pred tovarno in nato v povorki odšli na trg Zmage, kjer smo skupaj prisostvovali slavnostnemu odkritju spomenika Revoluciji. Ta spomenik, ki stoji na novem Trgu Revolucije je dostojen spomin ob 30 letnici zmage nad fašizmom.

Pohoda Po poteh tovarštva in spominov dne 10. maja na 10.200 m dolgi progi so se udeležili: Rešek Lovro, Krisper Brigita, Bolte Metod, Bolta Janez, Češnovar Pavle, Kračič Pantelije, Muhič Vinko, Kocman Marija, Šalja Nasuf, Mehle Marija, Drčar Jernej, Pokovec Dušan in Francelj Rudi. Smeha in dobre volje je bilo na pretek. Drugo leto pričakujemo večjo udeležbo.

B. Krisper

8. marec

DAN ŽENA PRAZNIK TOVARNE ZMAJU

Čeprav se nam je 8. marec, dan žena in praznik podjetja časovno že krepko odmaknil, da smo že skoraj pozabili nanj, je prav, da v tej številki glasila zabeležimo vsaj nekaj pomembnejših dogodkov z našega praznovanja.

Letošnji 8. marec, ki je bil ravno na soboto, smo praznovali v Klubu poslancev. Pripravljalni odbor je uspešno izvedel celotne organizacijske priprave in uspešno reklamiralo, kajti zbralo se nas je veliko število v dokaj prijetnih prostorih, kjer nam je bilo omogočeno izvesti skromen program in za tem ob prijetni glasbi vzbuditi ustrezno praznično vzdušje. Lahko zapišemo, da je bilo naše medsebojno srečanje na svečanejši način dokaj uspešno, ko smo se ponovno videvali delavci ljubljanskega in šentviškega obrata skupno z našimi upokojenci, nekdanjimi delavci v Zmaju.

Običajno smo že vajeni na začetku protokolarnega dela slišati nekaj besed o naših rezultatih dela v minulem letu in nadaljnjih perspektivah.

Prav o tem je najprej spregovoril direktor Zmaja Milan Slemnik, ter še posebej pod-

črtal naloge, ki jih bo treba izvajati v prihodnjem obdobju upoštevaže napovedano kritično gospodarsko obdobje ne samo v Jugoslaviji, temveč tudi v svetu.

Zatem je Franika Tkalec, predsednika osnovne organizacije Zveze socialistične mladine v Zmaju govorila o obeležju letošnjega Dneva Žena, ter nanižala nekaj mejnikov aktivistk in bojevnice za uveljavljanje ženskih pravic v svetu ter vlogo žensk v naši samoupravni družbi.

Letošnji program je v celoti

potekal z doma pripravljenim programom. Za ta del so se pripravili Jelka Poljšak, Marija Kocman, Franika Tkalec, Maks Petavs in Brane Mazi. Za to priložnost je bil njihov program uglašen na praznik žena, kateremu so pozorno sledili vsi prisotni.

Sledila je delitev priznanj delavcem, ki so v Zmaju zaposleni neprekinjeno deset in dvajset let.

Dosedanja praksa podeljevanja ur in nagrad se je letos spremenila v darila in to za desetletno delovno dobo v vrednosti 2.300 din ter dvajsetletno delovno dobo 3.450 din.

Delavcem za doseganje izredno dobrih uspehov v minulem obdobju so bile letos podeljene knjižne zbirke v vrednosti 500 dinarjev za posameznika.

Nagradili smo tudi tri naše delavce, ki so se v minulem letu upokojili.

Po "uradnem" delu proslave so se že pred večerjo oglasili prvi zvoki ansambla, ki nas je zabaval pozno v noč. Končno mnenje vseh udeležencev pa je bilo enotno in sicer, da je bilo čudovito lepo.

My

Letošnji program za proslavo 8. marca so oblikovali mladinci Zmaja. Na sliki: Marija Kocman, Brane Mazi in Jelka Poljšak.

20 in 10 letniki

Delavci, ki so letos dopolnili 10 let delovne dobe v Zmaju:

Bolte Metod
Žagar Anton
Šalja Vera
Erjavec Slavica
Filipovska Fanija
Grabljevec Avgust
Grošelj Oto
Rus Marija
Setnikar Anton
Smiljanič Majda
Šul Marija
Zadavec Alojzija
Ambrož Alojzija
Drab Gabrijela
Grden Franc
Markovič Milica
Šega Tatjana
Simič Ratko
Lavrin Jože
Ilič Dosta

Delavci, ki so letos dopolnili 20 let delovne dobe v Zmaju:

Sirnik Vera
Lendero Franc
Poženel Štefan.

V minulem letu so se upokojili:

Daneu Vladimir
Grum Marija
Batis Ana.

Lani se je upokojil tudi Vladimir Daneu

Letošnje praznovanje ob 8. marcu je bilo v Klubu poslancev. Tokrat je bilo zelo malo slikovnega gradiva, med uspešne pa sodi ta, ki ga objavljamo. Lahko bi rekli: Naj živi 8. marec, dan žena!

na naš naslov...

Po devetletni tradiciji, s katero proslavlja delovni kolektiv dan žena in tovarne, so samoupravni organi tudi letos povabili na to slavlje tudi svoje nekdanje tovariše in tovarišice. Proslave se je tako udeležilo kar lepo število upokojencev, ki se ob tej priliki iskreno zahvaljujejo vodstvu tovarne ter samoupravnim organom za prijetno srečanje. Že uvodne besede tovariša Mayerja so dale slutiti, da bo dan minil v veselem razpoloženju.

Kot ostali udeleženci, tako so tudi upokojenci prisluhnili besedam tovariša direktorja, ki je poudaril, da ne bo samo od strokovnega kadra, temveč od celotnega kolektiva odvisna bodočnost tovarne. Gradnja novih prostorov, gradnja more-

bitne nove tovarne baterij (kar bi morali na vsak način preprečiti, saj je povsem jasno, da ne bo rentabilna), gospodarska kriza in še več takih težav bodo od vseh v tovarni zaposlenih zahtevali več dela, skrbi po zmanjšanju proizvodnih stroškov, skratka držati se gesla: le z dobrim in vestnim delom bomo skupno premagali vse težave. Upokojenci, ki se čutimo še vedno prave ZMAJEVCE, se za povabilo, pogostitev in prijazne besede toplo zahvaljujemo vsem, ki so se potrudili za prijetno počutje ne samo za delovni kolektiv, temveč tudi za svoje upokojence.

V imenu upokojencev

Franjo Kristan

letošnji nagrajenci

V mesecu februarju so delovne skupine v Zmaju predlagale iz svoje sredine tiste sodelavce, ki naj zaradi izrednih delovnih uspehov upoštevajo odnose, prizadevnost in ostalo aktivnost na raznih področjih našega delovnega življenja prejmejo ob prazniku podjetja zaslužene nagrade. Tokrat so pohvale s knjižno zbirko v vrednosti 50 starih tisočakov prejeli naslednji delavci:

KOPREK POLDA

V Zmaju je zaposlena že od leta 1952 v svojstvu delavke, predelavke, vhodnega kontrolorja ter od 1972 leta dalje skladiščnik repromateriala. Pri delu je vestna in ažurna. Velikokrat dela v podaljšanem delovnem času brez nadomestila. Skladišče je vzorno urejeno kljub temu, da so se skladiščni prostori skrčili na minimum. Inventurne razlike ob letnem popisu blaga so bile v mejah normale, kar je nedvomno njena zasluga kljub zelo slabim pogojem dela.

JANEŽIČ MILAN

V letu 1974 je bilo v tehnično razvojnem sektorju posvečeno veliko naporov perspektivnemu, tehničnemu in projektnemu razčiščevanju in delu v zvezi z novogradnjo. Rezultat je v tem, da imamo jasno načrtano perspektivo tovarne Zmaj in vse faze dela, ki so potrebne za izdelavo elaborata za novogradnjo. To delo je izrednega pomena za nadaljnji razvoj Zmaja in je v bistvu srednjeročni program tovarne.

Prav pri tem delu je imenovan pokazal kot konstruktor I. največ iniciative in prizadevanj.

NOE RAJKO

V težki situaciji za tovarno Zmaj, ki je nastala zaradi pomanjkanja uvoznega materiala, je poleg svojega dela prevzel vse posle v zvezi z uvozom po odhodu Andreja Lobarca tovariš Noe Rajko, samostojni raziskovalec, ter jih uspešno opravil.

ŠOLAR JOŽE

Zaposlen v Zmaju od leta 1971 je delal na področju tržnih analiz, organizacije, sedaj pa na delovnem mestu referenta za avtomatsko obdelavo podatkov. Ves čas je prizadeven in marljiv delavec, posebno pa so se njegove vrline pokazale v času priprav na prehod iz ročnega na računalniško obdelavo podatkov na področju materialnega poslovanja. Ker je to področje izredno obsežno, istočasno pa je bil s tem narejen prvi poskus ter temelj za prehod še na ostala področja, je velika zasluga imenovanega, da je bilo delo kvalitetno opravljeno v dogovorje-

nem roku. Uspešno je sodeloval z vsemi delavci v podjetju, jim nudil ustrezno pomoč, ko pa je obdelava stekla, pa je zaradi pomanjkanja časa in obremenjenosti delavcev v finančno računovodski službi opravljal tudi dela, ki ne spadajo v njegovo področje.

KOCMAN MARIJA

Imenovana je pri svojem delu samostojna, vestna in prizadevna. Kot tajnik organov upravljanja opravlja delo strokovno in kreativno. Poleg rednih delovnih dolžnosti se v tovarni aktivno udeležuje v dejavnostih družbeno političnih organizacij, kot član sekretariata OZK in član predsedstva OZSM.

HAJDAROVIČ ANKA

Imenovana je v Zmaju že 21 let ter je v tem času delala na različnih delovnih fazah v proizvodnji, najdalj časa pa še pod težkimi delovnimi pogoji na ročnem polnjenju členov. V preteklih letih, ko je bila v posameznih obdobjih premajhna proizvodnja z oziroma prodajo, ni nikoli odklonila dela v podaljšanem delovnem času.

Delovno mesto na etiketiranju baterij R 6 je zahtevno ter zahteva od delavke veliko natančnost. Strokovnost pri

delu je osvojila do tolikšne stopnje, da določena manjša dela, ki jih sicer opravlja strojnik, opravlja sama.

ŠTIH MILAN

V Zmaju se je zaposlil že leta 1956 in delal v proizvodnji kot ključavničar pod najtežjimi delovnimi pogoji pri stiskalnicah in pri izdelavi ploščičastih baterij. Kasneje, ko se je pri delu poškodoval in ni mogel več opravljati svojega dela, se je prekvalificiral za delo normirca oziroma referenta za študij časa. Na tem delovnem mestu je s poštretvovalnostjo in samoiniciativno v vsem obdobju dosegal največje možne delovne rezultate.

ŠKOF MIMI

Imenovana dopolnjuje 6. marca 25 let delovne dobe v Zmaju. Na različnih delovnih mestih, predvsem pa v vezalnici in kasneje pri formiranju 9 volt-

Četrto stoletje dela v Zmaju in je dva dni pred 8. marcem svoj jubilej praznovala Mimi Škof. - Č e s t i t a m o !

nih baterij do leta 1969 je dopolnjevala osnovo za ustrezno prekvalifikacijo na zahtevnejše delovno mesto. Tedaj, 14. januarja 1969 je bila premeščena v novo formirani center kakovosti kot medfazni kontrolor. Danes opravlja delo operativnega kontrolorja. Njen odnos do dela, sodelavcev, visoka stopnja discipline in spremljajoče splošne pozitivne lastnosti so odlika delavke, ki zasluži priznanje ob 8. marcu.

MEDVED FILIP

Pri svojem delu je vesten, discipliniran in natančen. Stremi za čimvečjo storilnost, kar ugodno vpliva na ostale delavce.

STRAJNAR ALOJZIJA

Zaposlena v Zmaju od leta 1971. Dela na delovnem mestu krivljenje cinkovih čaš. Je vestna in marljiva, ter obvlada več delovnih operacij, kar je za malooserijsko proizvodnjo velikega pomena. Ima ustrezen odnos do dela, materiala kakor tudi do sodelavcev in nadrejenih.

KUTNAR ALOJZIJA

Imenovana je v letu 1974 pokazala pri svojem delu izredne rezultate. Je zelo natančna in uspešna pri vseh delovnih operacijah. Delala je tudi v izredno težkih delovnih pogojih pri izdelavi elektrolita KOH. V obratu šentvid je zaposlena že od leta 1971.

JOVANOVIČ MILIVOJ

Delal je na različnih delovnih mestih, zdaj pa je delovodja 9 voltnih baterij. Poleg rednega dela je aktiven v družbeno političnih organizacijah. Vrsto let je član samoupravnih organov v Zmaju. V kolektivnem delu je uspešen, saj je v zadnjih nekaj letih prijavil več racionalizacij in predlogov izboljšav na liniji 9V baterij, katere so se pokazale zelo uspešno rešene.

ŽELEZNIK ANTON

Imenovani je discipliniran, vesten pri delu, skrbi, da mu je dana naloga točno izvršena in je kot dostavljatelj baterij točen in vljuden do strank. Za avtomobil, ki ga vozi vestno skrbi in ga tudi zelo v redu vzdržuje.

PRIMC BOGO

V Zmaju je zaposlen od leta 1966. Kot vesten delavec - kovinostrugar, je vesten ter izpolnjuje svoje naloge točno, ne glede na čas. Ima pristne tovariške in prijetljive odnose. Ves čas svojega dela v tovarni aktivno sodeluje v delu in razpravah v samoupravnih organih. S svojim odnosom do dela in svojih sodelavcev je lahko vzor drugim.

Vsem nagrajencem čestitamo!

Za Naš glas
pripravil My

naloge nas mladih

Sredi aprila je bil v Postojni posvet predsednikov osnovnih organizacij ZSMS, predsednikov koordinacijskih svetov ZSMS v SOZD v občini Center, članov predsedstva OKZSMS Ljubljana-Center, članov predsedstva KMI, KMD, KMKS pri občinski konferenci ZSMS Ljubljana-Center, predsednikov komisij, odborov in aktivov pri predsedstvu OK ZSMS in še drugi.

Zaradi velikega števila udeležencev in zaradi lažjega dela, je posvet potekal v štirih skupinah, ki so bile sestavljene po krajevnih skupnostih. K vsaki temi je bil najprej podan kratek uvod, nato pa smo nadaljevali delo ločeno po skupinah.

Osnovno pozornost smo posvetili štirim temam, ki zadevajo ključna vprašanja nadaljnje politične aktivnosti v mladinski organizaciji.

Prva tema posveta je bila o organiziranosti in delovanju ZSMS v občini Ljubljana-Center. Uvodne besede je podal tov. Karel Destovnik. Govoril je o problemih mladih, o vplivu raznih dejavnikov na mladega človeka in poudaril, da moramo mladi biti vključeni v celotno družbo. ZSMS mora delovati po treh principih in sicer: prvi princip so idejna akcijska tetrada. To so nosilci delovanja, in to so mladi komunisti. Drugi princip je samoupravni, tretji pa delegatski princip. Za organiziranost mladih sta delovni in teritorialni princip temeljna pogoja, nikakor pa ne interesni princip. Pri metodah dela je poudaril, da stališča ZSMS ne smemo utrjevati le na sestankih, pač pa tudi in predvsem na delovnem mestu, v vsakdanjem življenju.

Nov lik mladincev je ta, da mladinec mora biti oborožen z novimi delovnimi, moralnimi in političnimi odlikami.

Uvod v drugo temo o gospodarskih gibanjih in o pobudah organizacij združenega dela za nadaljnje vodenje gospodarske politike in ekonomskega sistema je podal tov. Igor Makovec. Poudaril je naslednje: ZSM se mora kot del fronte vseh organiziranih sil aktivno in dolgoročno angažirati na uresničevanju ekonomske stabilizacije. Organizacije in organi ZSM so dolžni, da se v svoji akciji borijo proti vsem oblikam neodgovornega obnašanja pri delu in tistemu kar otežkoča realizacijo programa ekonomske politike.

Borba za nadaljnje utrjevanje neposrednega samoupravljanja v združenem delu in razvijanju delavske kontrole mora onemogočiti vsakršno obliko odtujevanja in odločanja o pogojih razporeditve mimo vpliva delavskega razreda.

ZSM se mora aktivno vključiti v uresničevanje programa varčevanja, ki prispeva k racionalnemu koriščenju surovin in vseh vrst energije. Ravno tako se moramo boriti proti nepotrebnemu povečanju režijskih stroškov in drugih oblik neracionalne porabe, ki že mejijo na razsipništvo. Tudi sredstva, ki jih dobijo organizacije za redno dejavnost je potrebno dosledno koristiti.

Mladi moramo veliko delovati na preobrazbi medsebojnih odnosov in odnosov do dela in družbene lastnine.

Tretjo temo je vodil tov. Zdene Mali. Nakazal je nekaj vprašanj in nalog v zvezi z uresničevanjem sklepov in stališč 9. kongresa ZSMS. V uvodu je poudaril da mora biti stalen pregled nad uresničevanjem stališč in nalog in da moramo dati večji poudarek odgovornosti.

Mladi ne smemo biti samo opa-

Še nekaj dni pred osrednjo proslavo 10. maja smo na nekaterih mestih v Zmaju izobesili svečana vabila za udeležbo proznanja

zovalci dogajanj. Ne smemo dopustiti da nam drugi pačijo organizacijo. To pa predvsem uspe tistim in tam, kjer nismo prisotni, nismo organizirani in kjer puščamo prazne prostore.

Naloge vseh organov in organizacij ZSMS so:

1. Uresničevanje ustave in stabilizacijske politike. Mladi se moramo aktivno vključevati v samoupravno delo v TOZD.
2. Uveljavljati moramo idejno politično usposabljanje. To mora postati glavni sestavni del vseh programov OZSM.
3. Vzpostaviti moramo tak sistem informiranja, ki bo omogočal hiter pretok informacij od republiške konference do slehernega mladince in obratno.
4. Posebno pozornost smo dolžni posvetiti preprečevanju delovanja sil, ki nasprotujejo našemu samoupravnemu socialističnemu razvoju.
5. Pozornost moramo dati prenašanju tradicij NOB na mladega človeka, mladinskim delovnim akcijam, in področju mednarodne dejavnosti. Usmeriti moramo aktivnost mladine v prostem času. Družba mora posvečati pozornost mladim na vasi s tem, da izboljšamo pogoje v kmetijstvu.
6. Odgovornost do izpolnjevanja nalog in sklepov sprejetih na posameznih sejah, je potrebno zaostriti. Potrebno je posebno angažirati mlade komuniste, ki delujejo znotraj ZSMS. Pred nami mora biti veliko volje do dela.

Četrta tema se je dotaknila nekaterih ključnih vprašanj o vlogi in načinu delovanja mladih v interesnih sredinah - družbenih organizacijah in društvih (telesna kultura, ljudska tehnika itd.).

Kot nadaljevanje posveta so bili nato naslednji teden obiski v nekaterih osnovnih organizacijah ZSMS po kolektivih in šolah, kjer smo razpravljali o problemih in o delu v tej organizaciji. Tkalec Frančiška

avtorally

Dve naši posadki na V. turističnem avtorallyju Iskre

Tekmovanje 17. maja ob 8. uri je pričelo nad 100 posadk s točnostno vožnjo na 2 km. V razredu I. je startala Zmajeva posadka Podržaj - Muhič na Citroenu 3CV, v razredu IV. pa Drčar - Žagar na Zastavi 1300.

Po točnosti vožnji je pričela z letočim ciljem prva etapa od Kranja preko Golnika (prehodna kontrola), Tržiča, v Otoče, kjer je bila prva spretnostna preizkušnja - dotik stojala na katerem je žoga, nadalje je potekala trasa preko Begunj, Žirovnice in Bleda do Bohinja, kjer je bil cilj in časovna kontrola. Tekmovalci so v Lescah streljali z zračno puško, na Bledu pa kegljali.

Pozitivne točke, ki so si jih

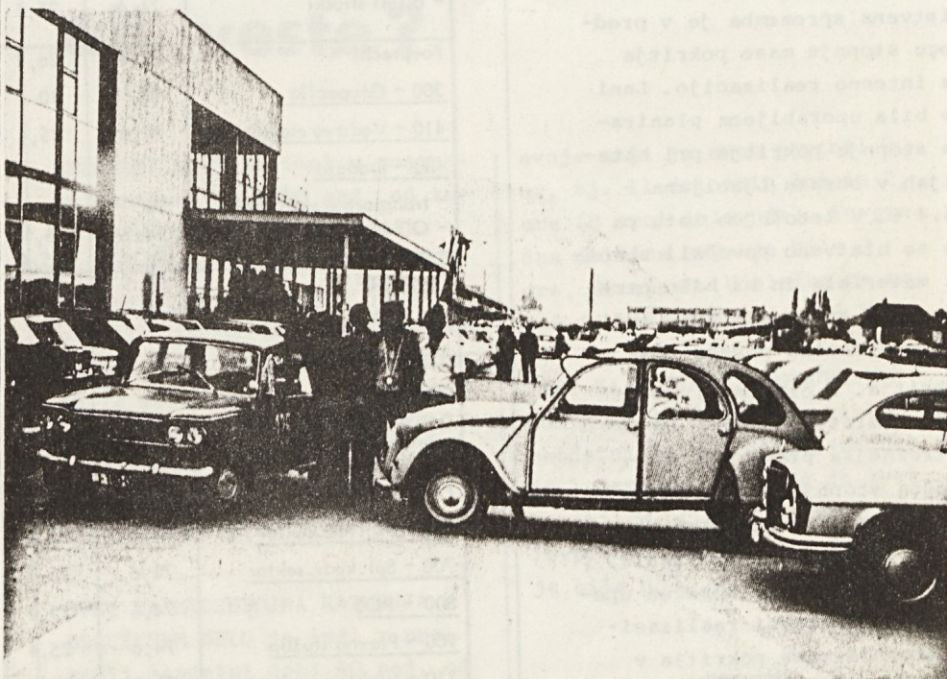
tekmovalci prikegljali in pristreljali so kopnele na točnosti vožnji, časovnih kontrolah in spretnostnih preizkušnjah, saj je vsaka sekunda veljala 10 kazenskih točk.

Obe posadki Zmaja sta prislužili pri reševanju vprašalnikov iz cestnoprometnih predpisov po 40 kazenskih točk, kar je dokaz več, da naši tekmovalci niso plonkali (goljufali sebe op.pr.).

Popoldanska etapa je vodila preko Soriške planine v Kranj, kjer je bila zaključna preizkušnja spretnostne vožnje.

Rezultati nam ob zaključku redakcije glasila še niso znani.

P.Z.

Dve ekipi Drčar - Muhič in Podržaj - Žagar po končanem tekmovalju avtorally-ju na Laborah v Kranju

ločeno med obratoma

Ločen obračun stroškov in celotnega dohodka za obrat
Ljubljana in Šentvid v letu 1975

Za leto 1974 so bili izdelani kriteriji delitve stroškov in celotnega dohodka med obrata Ljubljana in Šentvid. Na osnovi teh kriterijev je bil izdelan obračun ob zaključku preteklega leta. Januarja letos je bila imenovana komisija z nalogo, da pregleda obstoječe kriterije ter jih po potrebi dopolni za obračun poslovanja v letošnjem letu. Tako je komisija v sestavi: župan Jože, Alibegovič Fadil, šimenc Metka, Zaletel Peter in Glažar Jožica izdelala predlog kriterijev delitve stroškov za letošnje leto, ki je bil dan v javno obravnavo. Sistem delitve stroškov v primerjavi z lanskim ni bistveno spremenjen, temveč le dopolnjen na osnovi izkušenj delitve v preteklem letu. Bistvena sprememba je v predlogu stopnje mase pokritja za interno realizacijo. Lani je bila uporabljena planirana stopnja pokritja pri baterijah v obratu Ljubljana - 55,4 %. V letošnjem letu pa so se bistveno povečali stroški materiala in bi bilo nerealno, da se zaradi tega tudi proporcionalno poveča masa pokritja. Z ozirom na to je bila komisija mnenja, da je ustrežnejša planirana povprečna stopnja mase pokritja pri proizvodnji obeh obratov in tako je predlagala, da se za letošnji obračun upošteva pri interni realizaciji stopnja mase pokritja v višini 47,1 %.

Verjetno pa ne bo odveč, če

spregovorimo kaj več o samem sistemu delitve stroškov. Stroške proizvodnje se da ločeno evidentirati, prav tako tudi posredne stroške obrata, ne da pa se ločeno evidentirati ostalih posrednih stroškov skupnih služb. Zaradi tega se ti stroški zbirajo po stroškovnih mestih, ki so enaka kot v preteklem letu, spremenjeno je delno le evidentiranje posameznih vrst

stroškov. Tako je predvideno da se na stroškovnem mestu vodstva poleg dosedanjih stroškov zbirajo še vsi stroški, ki nastajajo v zvezi s poslovanjem podjetja kot celote, oziroma zanje ne obstaja realni kriterij delitve med posamezna stroškovna mesta. Izdelani so različni ključi delitve indirektnih stroškov med obrata z ozirom na vrsto dejavnosti v zvezi

TABELA 1
PREGLED % DELITVE INDIREKTNIH STROŠKOV ZA LETO 1975

SM - vrsta stroška	%		Osnova za določitev %
	Ljubljana	Šentvid	
200 - Vodstvo podjetja			
- PTT stroški	90	10	po oceni števila pogovorov po planu intelektualnih storitev po planu števila zaposlenih 10 % po enakem deležu, 90 % po eksterni in interni real., po eksterni in interni real.
- intelektualne storitve	40	60	
- "Naš glas"	73	27	
- prispevek "Iskra"	72,1	27,9	
- ostali stroški	74,6	25,4	
Povprečni %	73,8	26,2	
300 - Grupacija	90	10	plan dela poslovnega sekretarja
410 - Vodstvo marketinga	74,6	25,4	po neto eksterni in interni realizaciji
420 - Prodaja			
- transportne storitve	94	6	po oceni teže po neto real. baterij na domačem trgu po eksterni in interni realizaciji
- OD in ost. str. potnikov	93,9	6,1	
- ostali stroški	74,6	25,4	
Povprečni %	87,5	12,5	
430 - Nabava	90	10	po obsegu del nabavne službe
440 - Vozni park	90	10	po obsegu del voznega parka
500 - Tehn. razv. sektor			
- osvajanje nove proizvod.	100	-	po planu dela po planu dela vseh delavcev po neto eksterni in interni realizaciji
- bruto bruto OD	82	18	
- ostali stroški	74,6	25,4	
Povprečni %	83,5	16,5	
600 - Fin. rač. sektor	74,6	25,4	po neto ekst. in int. realizaciji
700 - Spl. kadr. sektor	74,6	25,4	- " -
800 - POS	74,6	25,4	- " -
900 - Pravna služba	74,6	25,4	- " -
110 - Vodstvo proizvod. s.	74,6	25,4	- " -
120 - Vzdrževanje	90	10	po dejanskih izdelavnih urah

TABELA 2

PLAN STROŠKOV IN REZULTATOV POSLOVANJA ZA LETO 1975

Zap. št.	Opis	Obrat Ljubljana	Obrat Šentvid	Trgovsko blago	Skupaj
1.	Bruto realizacija	111.244.600	16.695.569	10.802.200	128.742.369
2.	Bonitete	17.858.891	1.965.421	1.844.152	21.668.464
3.	Neto realizacija	93.385.700	14.730.148	8.958.048	117.073.905
4.	Direktni stroški	47.176.897	9.914.405	7.670.930	64.762.232
5.	Masa pokritja	46.208.812	4.815.743	1.287.118	52.311.673
6.	Stopnja mase pokritja - eksterna real.	49,4	32,7	14,4	44,7
7.	Neto realizacija - interna	390.994	17.147.601		17.538.595
8.	Planirani direktni stroški	206.836	9.071.081		9.277.917
9.	Masa pokritja - interna	184.158	8.076.520		8.260.678
10.	Skupaj masa pokritja	46.391.970	12.892.263	1.287.118	60.572.351
11.	Zmanjšanje mase pokritja	- 6.076.520	- 184.158		- 8.260.678
12.	Korigirana masa pokritja	38.316.450	12.708.105	1.287.118	52.311.673
13.	Eksterna in interna realizacija	93.776.703	31.877.749	8.958.048	134.612.500
14.	Stopnje pokritja	40,8	39,8	14,4	38,8
15.	Indirektni stroški obrata	11.216.632	6.620.576		17.837.208
16.	" vzdrževanja	1.625.094	180.566		1.805.660
17.	" vodstvo obrata	309.810	105.485		415.295
18.	" uprave in prodaje	16.189.474	4.349.393	548.267	21.087.132
19.	Skupaj indirektni stroški	29.341.010	11.256.020	548.265	41.145.295
20.	Dobiček iz realizacije	8.975.440	1.452.085	738.853	11.166.378
21.	Razlika izredni stroški in dohodki				1.000.000
22.	Dobiček podjetja				12.166.378

s katero so nastali. Iz priložene tabele št. 1 je razvidno kateri stroški po posameznih stroškovnih mestih se delijo po različnem % med obrata, pa tudi kriterij, na osnovi katerega je bil določen %. Na osnovi teh % so bili razdeljeni planirani stroški posameznih stroškovnih mest in pa izračunana masa pokritja pri interni (med-obratni) realizaciji. Tako je bil izračunan tudi planiran rezultat poslovanja, ki je razviden iz priložene tabele št. 2.

Tudi v letošnjem letu bo nujno potrebno sprotno spremljati dejanske stroške in celotni dohodek ter ugotavljati uspešnost poslovanja vsakega obrata posebej in podjetja kot celote. Ti obračuni bodo tudi pokazali ustreznost, oz. neustreznost predlaganih kriterijev ločenega obračuna, ki jih bo verjetno v prihodnjem letu potrebno še dopolniti.

ali veste?

DELAJSKI SVET je imel v pretekli mandatni dobi 50 sej, od tega 29 rednih in 21 izrednih. Na svetu je bilo sprejetih 879 sklepov. Za svoje seje je svet porabil 100 ur in 40 minut, preračunano na 8 urni delavnik je to 12 delovnih dni, 4 ure in 40 minut. Povprečna dolžina seje delavskega sveta je bila cca 2 ure in 5 minut. Udeležba na sejah je bila povprečno 79%.

SVET ZA MEDSEBOJNA RAZMERA V ZDRUŽENEM DELU je imel v pretekli mandatni dobi 40 sej, od tega 36 rednih in 4 izredne. Svet je sprejel 889 sklepov. Za

svoje seje je svet porabil 90 ur, tj. 11 delovnih dni in 2 ure (8 urni delavnik). Povprečna dolžina seje je bila 2 ure, 25 minut. Udeležba na sejah je bila povprečno 76 %.

SVET ZA NOTRANJO SAMOUPRAVNO KONTROLO je imel v pretekli mandatni dobi 6 sej, 5 rednih in 1 izredno. Za seje je svet porabil 9 ur in 30 minut. Povprečna udeležba na sejah je bila 85%.

premakljivi delovni čas

Informacija o spreminjanju ustaljenega delovnega časa

Različne inačice spremenljivega delovnega časa omogočajo delavcu, da v večjem ali manjšem obsegu prosto izbira svoj delovni čas. Večja ali manjša svoboda je prilagojena z različnimi oblikami spremenljivega delovnega časa, te pa so odvisne od različnih zahtev delovnega procesa. Neko samostojno intelektualno delo, delo izumitelja ali umetnika ne prenese nikakršnih časovnih omejitev in vezanosti v toge okvire, to predstavlja pri njem samo oviru. V drugi skrajnosti izmensko delo na tekočem traku pa dopušča le majhne možnosti spreminjanja delovnega časa.

Skozi vso zgodovino si je lovec, kmet ali obrtnik sam odredil svoj delovni čas. Pri tem je bil odvisen le od količine potrebnega dela in pa od vremena. Šele v industrijskem obdobju je uvajanje strojev, tekočih trakov in s tem povezanost zahtev po določenem delovnem ritmu prineslo zahtevo po točnosti začetka in konca dela. Kodeks točnosti je postalo močno orožje v rokah vladajočega razreda in tudi vzrok in posledico razrednih razlik. Pravica do zamujanja in izostajanja z dela je bila pravica zelo ozkega kroga privilegiranih višjih uslužbencev in lastnikov tovarn. Za večino industrijskih delavcev je veljalo načelo, da morajo svojo delovno silo dati na razpolago lastniku proizvodjalnih sredstev v točno določenem ča-

su in točno določenem trajanju - za bolj ali manj ustrezno plačilo.

Poskus v praksi v tujini in pri nas.

V septembru 1967 so v zahodnonemški tvrdki Bölkow GmbH v Ottobrunnu uvedli tako imenovani premakljivi ali drseči delovni čas. S tem so prvič v praksi v večjem obsegu prekinili z idejo točnosti kot nujno zahtevo industrijske organizacije. Več kot 3000 delavcev si je lahko prosto izbiralo začetek in konec delovnega časa. Poskus je uspel in že po nekaj mesecih so poročali o njegovih rezultatih. Uspeh so dosegli, ker je bil prehod na novo obliko delovnega časa plod dolgotrajnih, večmesečnih priprav večje skupine strokovnjakov z različnih delovnih področij. Del uspeha pa je lahko pripisati tudi dejstvu, da je tvrdka raziskovalna in razvojna organizacija, ki ima zaposlene večinoma visoko strokovne kadre, predvsem "uslužbence", in nima tekoče ali serijske proizvodnje. V takšni delovni organizaciji pa je mnogo lažje prosto razporejati delovni čas kot v industrijski proizvodnji.

Uspeh Bölkowa je spodbudil še druga podjetja in ideja spremenljivega delovnega časa se je začela širiti kot plaz - v začetku počasi in previdno, potem pa vedno hitreje in vedno v večjem obsegu. Danes je težko oceniti, kolikšen obseg je zajel premakljiv delovni čas. Po eno leto sta

"DRSNI ČAS" kot si predstavlja karikaturist premakljivi delovni čas

rih podatkih je do takrat v Zahodni Nemčiji uvedlo to novost od 5000 do 6000 podjetij, od majhnih projektivnih birojev do velikih mednarodnih koncernov. Pravico prostega izbora delovnega časa je takrat uživalo od 2 do 3 milijone delavcev, večinoma uslužbencev, a tudi že nekaj proizvodnih delavcev. Ideja se je začela širiti tudi v drugih zahodnoevropskih državah, močno predvsem v Švici pa tudi v Franciji, Angliji in drugih.

Pri nas se je začel uveljavljati premakljiv delovni čas pred približno 2 letoma. Danes že uspešno poslujejo po tem sistemu v Commercju, poslovni stavbi Iskre, sistem pa pripravljajo v Ljubljanski banki in v tovarni IEZE - TOZD Magneti, ravno tako uporabljajo premakljiv delovni čas v specifičnih oblikah v precejšnjem številu delovnih organizacij po Jugoslaviji.

Kaj je premakljiv delovni čas?

Premakljiv delovni čas je ureditev delovnega časa, ki vsakemu delavcu, ki je v ta sistem zajet dopušča prosto izbiro začetka in konca delovnega časa znotraj določenih časovnih obdobj. Ta svoboda daje tudi pravico, da si delavec sam določa dolžino posameznega delovnega dne. Seveda pa ga to ne osvobodi dolžnosti, da v daljšem časovnem obdobju vendarle opravi predpisano število delovnih ur. Namesto dosedanjih časovnih točk za hkraten začetek in konec dela vseh delavcev, uvaja časovno obdobje ene ali več ur za prihod na delo in odhod z dela. Ohranja pa zaradi notranjih in zunanjih interesov komunikacij neki obvezni del delovnega časa, ko morajo biti vsi delavci prisotni.

Praktičen primer premakljivega delovnega časa za našo tovarno določen v "Temeljnih pravilih premakljivega delovnega časa za tovarno Zmaj":

- mesečno izravnavanje časovnih razlik z enako obveznostjo delovnih ur za vse delavce, ki se za vsak mesec določi s planom delovnega časa (obvezno število delovnih dni x 8 ur)
- najzgodnejši dopusten začetek dela ob 6. uri
- najkasnejši konec dela ob 16. uri
- obvezni delovni čas od 8. do 13. ure

- isti dan sme delavec delati največ 10 ur.

S tem ima delavec, ki dela na delovnem mestu, kjer se dopušča premakljiv delovni čas možnost za prosto izbiro svojega delovnega časa.

- Lahko pride na delo kadarkoli med 6. in 8. uro zjutraj.

- Obvezno mora biti prisoten na delu vsak dan najmanj 5 ur, sme pa delati največ 10 ur.

- Z dela lahko odide med 13. in 16. uro.

- Dovoljeni višek ur v mesecu je 20 ur (za FRS 40 ur).

- Dovoljeni primanjkljaj ur v mesecu je 10 ur (za FRS 20 ur).

Kakšne so prednosti

Premakljivi delovni čas ima številne prednosti tako za posameznika kot za podjetje. Pri razumevanju in sprejemanju te oblike dela bodo prednosti gotovo večje od pomanjkljivosti. Izbiranje dolžine delovnega časa (oz. časa dela) zahteva dogovarjanje med delavci ne samo o delovnem času posameznikov, ampak tudi o njihovem delu, o sodelovanju, nadomeščanju in drugem. Vse to pri-

bližuje uresničitvi ideje o neposrednem odločanju vsakega delavca o njegovem delu in dogovarjanju med sodelavci. Občutek samostojnosti bo rodil večjo samozavest delavca in boljše počutje pri delu. Delo mu ne bo več prisila ampak svobodnejše vključevanje v delovno skupnost. Sprememba delovnega časa sama seveda ne more izboljšati oz. spremeniti delovanja samoupravnega sistema. Lahko pa neposredno in posredno zahteva po pogostejšem dogovarjanju pripomore k temu.

Boljše počutje delavca pogojuje še druge prednosti premakljivega delovnega časa. Ni mu treba zjutraj hiteti in skrbeti, če bo res ušel določen začetek delovnega časa. Nima občutka krivde za morebitno zamudo, nepotrebne izgube in opravičevanja ter izmišljanja vzrokov. Mirno lahko začne z delom in ga tudi mirno konča. Posebno še, ker tudi v prometu na ulicah in javnih prometnih sredstvih ni več take gneče in pride tako na delo manj utrujen od živčne napetosti med vožnjo.

(naslednja stran)

delovni čas

(s prejšnje strani)

Premakljivi delovni čas omogoča delavcu lažje usklajevanje življenjskega in delovnega ritma. Delavec tako dela takrat, ko je dejansko razpoložen za delo, ko njegova krivulja učinkovitosti doseže vrhunec. To pa ima za posledico njegovo večjo pripravljenost za delo in zato tudi večji učinek dela. Ni mu treba čakati na delo, predvsem pa mu ni treba čakati na signal za konec dela. Delavec lažje opravi kakšno zahtevno delo v "mirnem času", ko so drugi že odšli in ko ga ne motijo telefonski pogovori in stranke. Rezultat vsega tega pa je boljše izkoriščanje delovnega časa.

S to obliko dela pa se omogoča delavcu mnogo boljše izkoriščanje prostega časa. Pridobi si več prostega časa, manj izgubi na vožnji v službo in iz nje.

Rezultat vseh teh prednosti je boljše počutje delavcev.

Več dogovarjanja in skupinskega dela.

Premakljivi delovni čas pa prinaša tudi mnoge prednosti za organizacijo združenega dela. Sam način sili k izboljšanju organizacije, saj zahteva mnogo več dogovarjanja in skupinskega dela. Treba je zagotoviti nadomeščanje posameznih delavcev in s tem ta sistem izpodbija misel o nenadomestljivosti nekaterih. Ob odsotnosti ključnih delavcev iz kakršnih koli razlogov (bolezni, dopust), je vedno nekdo tu, ki pozna njegovo delo. To olajša tudi zamenjavo delavcev pri njihovem

odhodu iz podjetja in zagotavlja ustrezne naslednike. Potreba po prenašanju informacij o delu med nosilci delovnih nalog in njihovimi namestniki pripomore k izboljšanju celotnega komunikacijskega toka v delovni organizaciji.

Zahteva po dogovarjanju med sodelavci ima za posledico tudi boljšo delovno klimo v organizaciji. Delavci spoznajo delo drugih delavcev in ga znajo tudi ceniti. Bolje pa se tudi šeznanijo med seboj in so si bolj pripravljeni pomagati. Za to pa so tudi boljše usposobljeni, saj jih sistem sam sili v širjenje znanj o delovnih področjih sodelavcev.

Moderni sistemi upravljanja podjetij zahtevajo prenašanje odgovornosti na čim več sodelavcev v delovnem procesu. Premakljivi delovni čas zahteva večjo odgovornost delavca za opravljanje njegove delovne naloge. Zaradi večje samostojnosti pri razporejanju svojega dela je delavec bolj motiviran in bolj navezan na delovno nalogo. Njegov cilj je opraviti določeno delo, ne pa prebiti določeno število ur v delovni organizaciji. Spremenjen odnos do dela pa gotovo pelje tudi k boljšim učinkom.

Boljše izkoriščanje delovnega časa ni samo prednost za delavca, ampak prav tako ali še bolj za delovno organizacijo. Predvsem je še pomembno prilagajanje delovnega časa spremenljivim zahtevam po delu.

Manj nadur

Bistveno se zmanjša obseg odsotnosti z dela. Mnogo manjši je obseg predvsem enodnevni bolezni. Mnogo se tudi zmanjša število nadur.

Dokler mora delati delavec vsak dan točno določeno število ur, je delo, ki ga opravi zunaj tega časa nadura. Zaradi neenakomernih potreb po delu, pa je drugič brez dela in "odsedi" del časa, da bi izpolnil zahtevo po določenem številu ur. V premakljivi ureditvi delovnega časa največkrat delavec sam prilagaja svoj delovni čas spremenljivim potrebam. Največkrat je tudi bolj zadovoljen, če podaljšano delo enega dne lahko nadomesti s skrajšanim delom v nekem drugem dnevu.

Pomanjkljivosti premakljivega delovnega časa so predvsem: Nova razporeditev delovnega časa prinaša spremembo ustaljenih navad in vsakdo se temu ne more takoj prilagoditi. Nekateri ne zna-

- SPET SI ZAMUDIL !
- SAJ SE SAMO PRIPRAVLJAM NA
PREMAKLJIVI DELOVNI ČAS

jo samostojno razpolagati s svojim časom in jim zato tog okvir bolj prija. Seveda pa premakljiv delovni čas nikogar ne sili v spreminjanje navajenega ritma, saj vsa-kdo še vedno lahko prihaja v službo v istem času kot doslej.

Nekaj težav povzroča posameznemu delavcu nedosegljivost drugih služb oz. delavcev v okviru premakljivosti delovnega časa. Neposredni vodje niso prisotni ves dovoljen delovni čas (10 ur) kar otežkoča delo, oziroma zahteva delavčevo samostojno odločanje o stvareh, ki niso v njegovi domeni. Tudi neprisotnost pomožnih služb lahko ovira delo.

Največja slabost premakljivega delovnega časa pa je v tem, da svoboda izbire delovnega časa ne more biti enaka za vse. Tehnologija dela postavlja različna delovna mesta, različne zahteve. Medsebojna odvisnost posameznih delovnih mest je tako povežana, da se premakljivosti delovnega časa vsaj v sedanjem času ne more uvesti.

Česa se ne sme prezreti!

V primerih zaradi nujnega in neodložljivega dela lahko neposredni vodja odredi, da mora delavec priti na delo v odrejenem delovnem času zjutraj ali da se dokonča delo popoldne in se s tem okrne "pridobljeno svobodo" glede prihajanja in odhajanja z dela, če vsak posameznik nima izostrenega občutka in razumevanja do nujnih in neodložljivih del.

Zaključek informacije o premakljivem delovnem času

Stroški poslovanja se zaradi uvedbe premakljivega delovnega časa po vsej verjetnosti ne bodo povečali, če torej pričakujemo:

zvedeli smo

Manj znano o alkalnih baterijah

V Sovjetski zvezi je Zmaj odkupil know how za novi patentirani alkalni elektrokemijski sistem leta 1972. Pogodba Zmaja iz Ljubljane z Licencintorgom iz Moskve je registrirana pod št. 1/2/3 od 24.4.1972.

Sovjetski alkalni elektrokemijski sistem je patentiran in sicer:

- v Veliki Britaniji pri The Patent Office, London pod št. 1,190.586 od 31.V.1967,
- v Sovjetski zvezi pri Svesojuznoe objedinjenje Licencintorg Moskva pod št. 1,133,409 in pod št. 1,133,410 od 1.3.1967.

Standardi za alkalne baterije JUS še ne obstajajo, niti jih je priporočila IEC (IEC priporočila imajo od nedavna že status mednarodnega standarda).

Za splošna vprašanja standardiziranja alkalnih baterij služi sedaj JUS N.J2.030 "Primarne celije i baterije" iz leta 1973, ker so v njem (enako velja za priporočila IEC) vklju-

- da bo boljše izkoriščen delovni čas,
- da se z boljšim psihičnim počutjem delavcev poveča delovna storilnost,
- da bodo stroški za nadure skrženi na minimum,
- manj zahtev po sistemizaciji delovnih mest,
- manj odhodov z dela za ureditev osebnih zadev,
- manj enodnevnih bolezenskih in drugih dopustov.

S.A.

čena tudi določila "dimenzij baterij, splošni del in priključki za alkalne baterije".

Zmaj pospešeno pripravlja v okviru TO -35 JEK predlog standarda JUS za vsa podrobnejša določila glede alkalnih baterij. Začasno pa se ravna po edinem obstoječem standardu na svetu JIS (japonski) št. C-8501 iz leta 1971 (str. 21) in JIS št. C-8509 iz leta 1970 (str. 1-6). Kot nam je povedal tov. Noe in tov. Rešek, pa tudi IEC - TC35 pripravlja predlog Mednarodnega standarda v tej smeri za letošnje zasedanje na Japonskem (Tokio).

Standardizacija bodisi v deželi bodisi v mednarodnem merilu vedno koristi prizadevnim, ekonomsko-tehnično naprednim in poslovno uspešnejšim kolektivom. Zmaj tudi v tem pogledu dokazuje, da se razvija. Standardizacija sili znotraj tovarn tudi v večjo resnost, delavnost strokovnih krogov, večjo ekonomičnost in relativno nižje stroške. Torej je odličen zaveznik prav ob letošnjem planiranju v Zmaju.

G.S.

OBVESTILO

Po treh mesecih je zopet izšla nova številka našega glasila. Bilo je že precej nestrpnosti, vprašanj in iskanja vzrokov. Res pa je, kar je tudi osnovni problem, da je vselej pomanjkanje prispevkov.

Naslednja številka izide konec junija, torej pred nastopom rednih letnih dopustov.

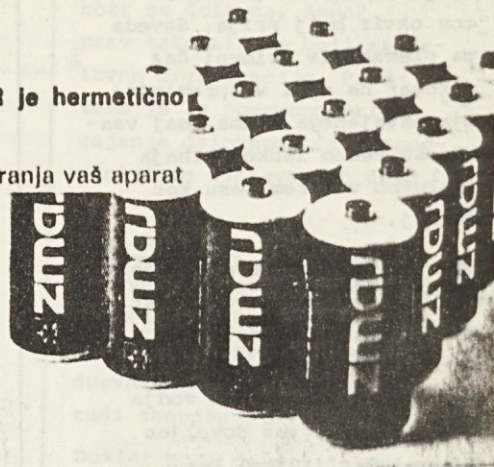
NOVO ● NOVO ● NOVO ● NOVO

BATERIJA

SUPER

Samo rdeča baterija SUPER je hermetično zaprta

Vsebina ne izteče in zato ohranja vaš aparat

KAJ JE IN KJE SE UPORABLJA ULTRAZVOK

Leto 1975 bo za našo tovarno v pogledu tehnično tehnološkega napredka zelo pomembno leto. Prvič je v naši proizvodnji baterij uporabljen ultra zvok. Kaj je ultra zvok? Pri takšni spremembi električne energije v mehansko, da dosežemo nihanje (vibracije) več kakor 18.000 nihanj v sekundi, imenujemo belí zvok oziróma danes vedno bolj uporabljeni izraz ul-

tra zvok. Človeško uho ga ne zazna in ga praktično ne slišimo. Nasprotno ultra zvok odlično slišijo nekateri živali npr. psi ali delfini. Dreserji teh živali ta zvok s pridom uporabljajo pri dresuri. Francozi so odkrili, da se potem ultra zvoka odlično z izredno natančnostjo odkrivajo kovinski predmeti v vodi, to lastnost so hitro izkoristili vojaški strokovnjaki ki jim danes odkrivanje podmornic ne predstavlja več problemov. Še več, potem ultrazvočnega valovanja se ugotavlja zelo natančen položaj

žaj kje se nahaja podmornica, morska mina itd. Če dovajamo ultrazvočno energijo v čistilno tekočino, tekočina ne more slediti nihanju ultrazvočnega valovanja, zato postane vakum in prihaja do pojava impolazacije pri tem dosežemo v tekočini celo do 1000 atmosfer pritiska. To metodo uporabljajo v finomehanični in urarski industriji, kjer pri čiščenju potapljamó v čistilno tekočino cele mehanizme. Ultrazvok je nepogrešljiv pri čiščenju keramičnih površin kjer se izdelujejo električni upori. Danes so opremljene vse mornarice s ultrazvokom, kjer na hitro in cenen način ugotovijo, če so odlitki porozni in imajo bunkerje. S pomočjo ultrazvoka se lahko danes vtiskujejo vsi kovinski predmeti v plastiko. Podobno se uporablja za kovičenje plastike. Tanke folije se spajajo potem ultrazvoka na strojih ki so podobni šivalnemu stroju (seveda brez uporabe sukanca) lid. Z ultra zvokom je mogoče tudi variti določene plastične mase. To je za naš kolektiv še posebnega pomena, ker s pomočjo ultrazvočnega varjenja varimo oba tokoadvoda (kapico in dno) z ohlajem (stročnico) v neprodušno celoto. O podrobnosti in vsej spremljajoči problematiki hermetičnega zapiranja baterij s pomočjo ultrazvoka bomo pisali v eni izmed naslednjih izdaj Našega glasa.

Jože Lavrin

Plastificirano jekleno dno in kapica se s plus-tično stročnico s pomočjo ultrazvoka zavarita na posebni napravi

kaj želimo

Baterije in uvoz nekoliko drugače

Tokrat ne bomo razpravljali o razlogih uvozne zaščite tako kot običajno - da še nismo konkurenčni, da so serije premajhne, trg preozek in slično, pač pa bomo skušali sistemizirati naše poglede in dejstva o tkz. strateških razlogih zaradi katerih bodo verjetno baterije morale biti še dolgo zaščitene pred uvozom.

Baterije niso samo običajni potrošniški artikel, čeprav so v obsegu poslovanja artiklov široke potrošnje vsake dežele praviloma udeležene (vendar z relativno minimalnim deležem). V času miru je poraba baterij v civilne namene absolutno najmočnejše zastopana v celotni porabi. Toda ker se baterijska proizvodnja ne more improvizi-rano vzpostavljati v času vojnega stanja, terja to že v času miru poslovno, razvojno in tehnično-tehnološko krepitev baterijskih proizvodnih organizacij združenega dela na najsoodnejši ravni. To velja tako za proizvodnjo baterij sistema Leclanche (komuniciranje, sprejemniki), kot za alkalne in druge sisteme (oprema, oddajniki, merilni in drugi instrumenti)

Vse baterije torej tudi klasične, tj. sistema Leclanche, so uvrščene med artikle, katerih proizvodnjo bi bilo treba organizirati tudi v najhuj-

ših vojnih razmerah. Določeni so strogo zaupni pogoji, programi, načrti, načini, metode, roki, nosilci nalog in slično ki morajo, kdaj, kje in kako pravočasno pripraviti in po potrebi vse to izvesti.

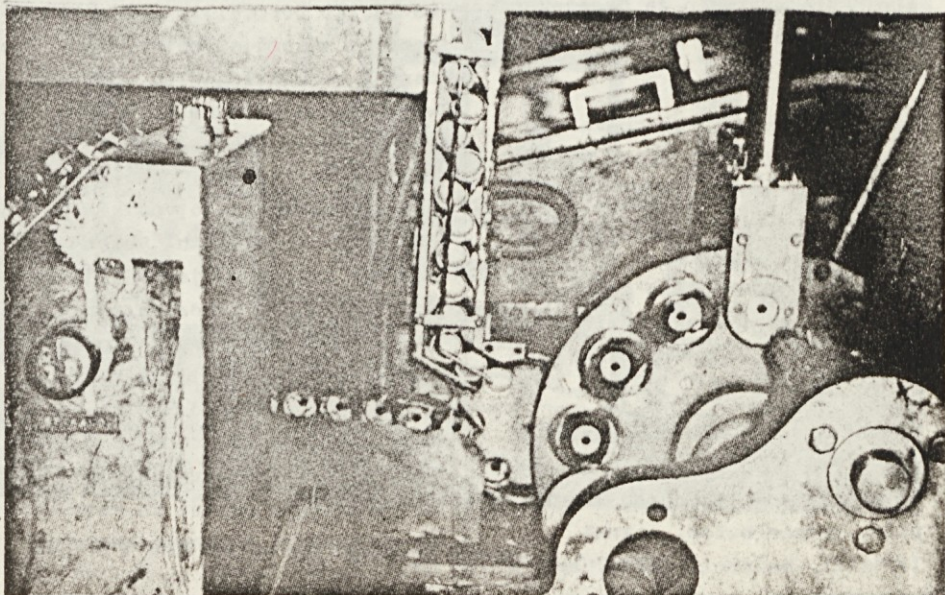
Najbrž ni slučaj, niti poslovna zabloda, da so se v Jugoslaviji modernizirale vse 3 baterijske tovarne s tradicijo (Zmaj, Croatia, Tesla) na svojih dotedanjih lokacijah (Ljubljana, Šentvid, Zagreb, Gospić) ne pa s koncentrirano izgradnjo ene same velike tovarne, torej ne po principu velikih izdelavnih serij, pač pa po principu dislokacije. V svetu je sicer koncentracija baterijske proizvodnje izjemno velika (le po 1 - 2 tovarni v vsaki državi). Istočasno pa vidimo, da ima vsaka država praviloma usvojeno proizvodnjo katere kapaciteta je le na pol izkoriščena, po nekih preračunih ne več kot 50 %. Vse to prav tako govori o strateškem pomenu baterij.

Nikjer na svetu niso baterije glede uvoza prepuščene slučajnostim. Po nomenklaturi normativov za carinske preferenciale EGS so na primer baterije uvrščene med tkzv. "občutljive" proizvode, preferenciali (ki so itak izjema) pa so za baterije še posebno majhni po vrednosti in količini.

Tak značaj baterij je bil osnovni razlog tudi za pospešeno, sistematično in dolgoletno iskanje in aktiviranje domačih reprodukcijskih virov, kjer je dal posebno Zmaj svoj velik delež k napredku. Glej o tem v Našem glasu naše sestavke in sestavke tov. Žemve, Reška, Mayerja in drugih.

Zmaj se je leta 1971 obvezal, da bo razvil in usvojil proizvodnjo baterij alkalnega sistema, ki se bodo mogle montirati v poljubnih kombinacijah za specialne namene. Zmaj že sedaj redno izpolnjuje v vseh pogledih razvojne, montažne in proizvodne obveznosti do specialnih porabnikov glede alkalnih baterij. Le-te so kot prenosni vir energije sorazmerno ugodnejše kot akumulatorji (večja vsebnost energije, vzdržijo in delujejo pri višjih in nižjih temperaturah +45°C in -20°C).

Gabrijel Sfiligoj

Detajl s stroja paperlined R 20

gorivo bodočnosti

Zaloge nafte na našem planetu so po prognozah strokovnjakov ob sedanjí rasti potrošnje oz. predelave na voljo le še za nekaj desetletij. Ob morebitnih novo odkritih ležiščih se ta doba lahko sicer še podaljša za kakšno desetletje, toda že sedaj živimo v obdobju, ko je povpraševanje večje kot ponudba, ter so z nafto najbogatejše države to priložnost začele izkoriščati v svoj prid z različnimi oblikami grobeqa ali prikritega izsiljevanja. Nafta je sicer dragocena surovina za kemijsko predelavo v razne derivate, nove spojine, plastične mase, zdravila, barvila, detergente itd. Seveda je do izdelave zdravil precej dolga pot. Vsem najbolj znana potrošnja pa je uporaba nafte oz. bencina kot pogonsko gorivo za avtomobile, kamione, kmetijsko mehanizacijo itd. Seveda je za motorje z notranjim izgorevanjem uporabnih še vrsta drugih spojin, ki dajejo z zrakom dovolj močne eksplozivne mešanice in nimajo strupenih sestavin za okolje, ki bi prekoračile predpisano dozo.

Že nekaj let se v strokovni literaturi vrstijo opisi možnosti uporabe novih goriv za pogon avtomobilov. Vzporedno pa se seveda zlasti za mestni promet izpopolnjujejo že obstoječi prototipi električnih avtomobilov, to je tistih z baterijami.

Naštetimo sedaj nekaj goriv, ki jih je možno uporabiti v eksplozijskem motorju. To so: lesni plin, propan-butan, etanol (špirit), metanol, nafta, spe-

cialni bencini z različnimi dodatki, vodik, metan, etan, izobutanol itd. Uporaba plina propan-butan je znana tudi pri nas, lastniki takšnih avtomobilov pa se zelo jezijo na razne nove dodatne takse za razmeroma ceneno gorivo. V Sovjetski zvezi pa so se problema lotili čisto drugače. Konkretno so v 11 milijonskem glavnem mestu dobili taksisti in avtobusno mestno podjetje od oblasti nekakšen ukaz in finančna sredstva, da v posebnih delavnicah v določenem roku vsa vozila predelajo na pogon s plinom. Plin je seveda povsod tekoč, pod tlakom v Al-"jeklenkah". Prednost je zlasti v čistejših izpušnih plinih, ki so brez svinčenih spojin, oksidov itd. Zaradi povišanja oktanskega števila se namreč k bencinu dodaja strupena oljnata tekočina, tetraetil-svinec. Tako vsebuje avtomobilski bencin okrog 0,52 grama svinca v vsakem litru.

Oglejmo si sedaj še perspektivne nove vire. Pred nekaj leti so veliko poročali o možnostih uporabe tekočega vodika. Vendar iz več razlogov to gorivo za avtomobile ne pride v poštev. Prav tako so predragi razni hidridi "eksotičnih kovin", ki oddajajo vodik ob ustreznih pogojih. Rezervoar in regeneracija hidridov bi bila namreč predraga, zmanjkalo pa bi tudi redkih kovin, iz katerih delajo hidride. Tekoči amonijak tudi ni primeren, saj je ta precej strupen za ozračje, ostrega vonja. Še nevarnejše pa je, da daje ob eksploziji z zrakom znat-

ne količine dušikovih oksidov NO in NO₂, ki so največji zastrupljevalci ozračja, zelo korozivni na večino kovin, še bolj pa nevarni za zdravje ljudi, saj že v zelo majhnih koncentracijah močno poškodujejo dihalne poti in pljuča.

V ZDA so testirali veliko avtomobilov in avtobusov, ki so uporabljali kot gorivo emulzijo butanola in vode. Slično so v Franciji preiskusili avtomobilske motorje, ki jih je poganjala mešanica alkohola in vode. Zaradi boljšeqa odvajanja toplote iz motorja, so bili izkoristki presenečljivo visoki. Alkoholi so že od nekdaj potencialno gorivo. Etanol v denaturirani obliki bi tudi bilo možno uporabljati, vendar so nekateri pomisleki. Primernejše gorivo je metilni alkohol, ali kakor večkrat slišimo ime: metanol. To je zelo strupena tekočina, če bi jo pili namesto običajnih alkoholnih pijač. Smrtna doza je blizu 60 gramov, če pa žrtev slučajno preživi, pa ostane popolnoma slepa. V organizmu namreč metilni alkohol tvori formaldehid, ki je strup za vse celice, zlasti pa za živce. On jih nekako konzervira oziroma nepopravljivo uniči. Sicer pa je znano, da se v formalinu hranijo kače in drugi plazilci kot razne muzejske eksponate. Patolozi pa ga rabijo na za hranjenje kadavrov in delov človeškega telesa za neomejeno dobo. Kot gorivo za avtomobilske motorje pa je zadeva kar uporabna. Že danes se namreč troši mnogo metanola v industriji, zlasti za topilo. Pri nas je najbližja tovarna, ki proizvaja metanol, v Lendavi. Druqa zelo znana je "Destilerija drva - Teslić" v Bosni. Izhodna spojina je metan oz. naravni ter lesni plin, ki ga ob katalizatorjih oksidirajo z zrakom in odstranijo vzporedne druge produkte. V tabeli lahko navedeno še nekaj kalo-

ričnih vrednosti za različna goriva:

toplotna moč za 1 kg	kcal (spodnja t.v.)
nafta	10 400
bencin	10 700
bencol	9 610
n-heksan	10 600
etanol	6 400
metanol	4 660

Podane so kilokalorije za spodnjo toplotno vrednost. Iz tabele je razvidno, da bodo morali biti rezervoarji nekaj večji, to je res slaba plat, ni pa prevelika ovira. Poglejmo si rajši surovine, ki so potrebne za proizvodnjo metanola.

To so lahko ogljikovodiki, zemeljski plin, premog, šota, les, lesni odpadki ter celo CO₂ in voda. Potrebna energija za predelavo pa so zelo različne. Iz apnenca CaCO₃ in vode je v principu možno izdelovati metanol. Vode in apnenca ne bo nikdar zmanjkalo. Stranski produkt je apno. Od kod pa potrebna energija. To pa je pravzaprav glavni problem. Potrebna je namreč toplotna in električna energija. Obstoječim elektrarnam se pridružuje vedno več jedrskih, ki jih deluje v svetu že preko 150, okrog 220 pa jih je v raznih stopnjah izgradnje. Tam je gorivo obogačeni uran. V številnih laboratorijih pa testirajo pogoje za reakcijo kontroliranega zlivanja lahkih jeder, devterija in litija. To bi bila ukročena vodikova bomba. Z uporabo laserskih žarkov velike moči, magnetnih polj, goriva litijev devterid (Li-7) in posebnih votlih steklenih kroglic se že kažejo prvi uspehi tega dela. V teh mikrobalonih se namreč razvije tlak in velika koncentracija energije istočasno. Za naslednja desetletja so dane prognoze o komercialnem delovanju takšnih elektrarn. Proizvodnja litija v svetu raste, monopol ima nekaj firm v ZDA npr. Foote Mineral Corp., v poštev pa pridejo še Kanada

in SSSR. Devterij se nahaja v malih količinah v vsaki vodi, z elektrolizo se do neke mere obogati in nato separira z novimi hitrimi postopki. Devterij je izotop vodika. To je stabilen izotop. Litijev devterid je stabilna spojina.

Do neke mere slične reakcije potekajo na Soncu. Na vse strani se širijo energijski valovi iz Sonca, pa se nič ne opazi, da bo ta moč kaj opešala, saj je masa ogromna, še večje pa pretvorbe energije.

V splošnem je energija bodočnosti le eden od problemov človeštva. Gorivo bodočnosti se s tem le povezuje. Trenutno pa tarejo našo generacijo še druge večje skrbi, ki jih ni možno tako hitro rešiti.

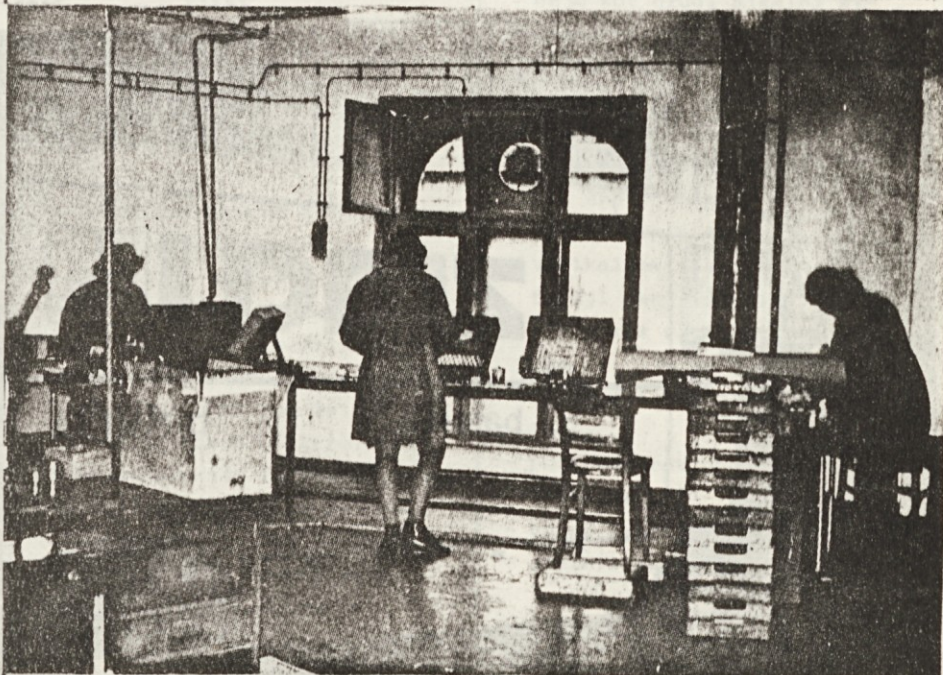
Glavni problemi so:

- naraščanje prebivalstva
- pomanjkanje pitne vode
- pomanjkanje hrane
- surovinska kriza
- energetske potrebe
- onesnaževanje okolja.

To so glavni problemi v svetu, torej značno preraščajo situacijo recimo v Evropi ali pa v Jugoslaviji. Seveda pa tudi oboroževalna tekma pobere ogromno denarja, materiala in

drugih dobrin, ki bi bile neprimerno boljše vložene v druge koristne namene. Na žalost se že nekaj tisočletij nič ne spremeni. Vojne so bile in izgleda tudi bodo. Menja se le tehnika ubijanja, nova orožja in komunikacije pa le povečujejo udarno moč in strahote ter žrtve. Vsekakor pa je stvari možno urediti in rešiti, če pa ne bo trezne presoje in učinkovitega pristopa, potem pa lahko že nekaj naštetih problemov povzroči bodočim generacijam težka obdobja, ki se jih komaj lahko predočimo. Zaenkrat pa preplah še ni potreben, saj se dogodki ne odvijajo kar po svoje, temveč so v precejšnjih soodvisnostih in bomo vsako odstopanje dobro občutili ter verjetno še imeli čas za popravek. Energija oz. gorivo je torej le eden od težav, ki bi jih dokačali ob stagnaciji raziskav in razvoja. Raziskave pa tečejo pospešeno z ogromnimi dotacijami za nekatere ključne projekte, tu mislimo na gospodarsko močne države, zato bodo prihajali tudi rezultati in vloženo delo se bo vračalo v neprimerno večjih deležih.

P.Ž.

Pogled v oddelek za proizvodnjo alkalnih baterij

depolarizatorji

V primarnih galvanskih celicah oz. baterijah so depolarizatorji aktivna sestavina pozitivne elektrode. Po svoji naravi so to slabi ali močni oksidanti. Največkrat so to različni kovinski oksidi, ki v svoji višje valentni obliki niso preveč obstojni in zato razmeroma hitro lahko oddajajo kisik. Poznamo pa tudi razne halogenide in druge soli ter spojine, ki jih je tudi možno uporabiti za oksidante. V laboratoriju je prazprav možno sestaviti veliko število različnih celic z različnimi depolarizatorji. Če pa med njimi naredimo selekcijo glede uporabnosti, stabilnosti, cene in drugih lastnosti, pa se število zelo skrči in jih preostane le približno 20. Poudariti pa moramo, da z dosedaj poznanimi depolarizatorji kot so npr.: manganov dioksid, živosrebrni oksid itd. razvoj še nikakor

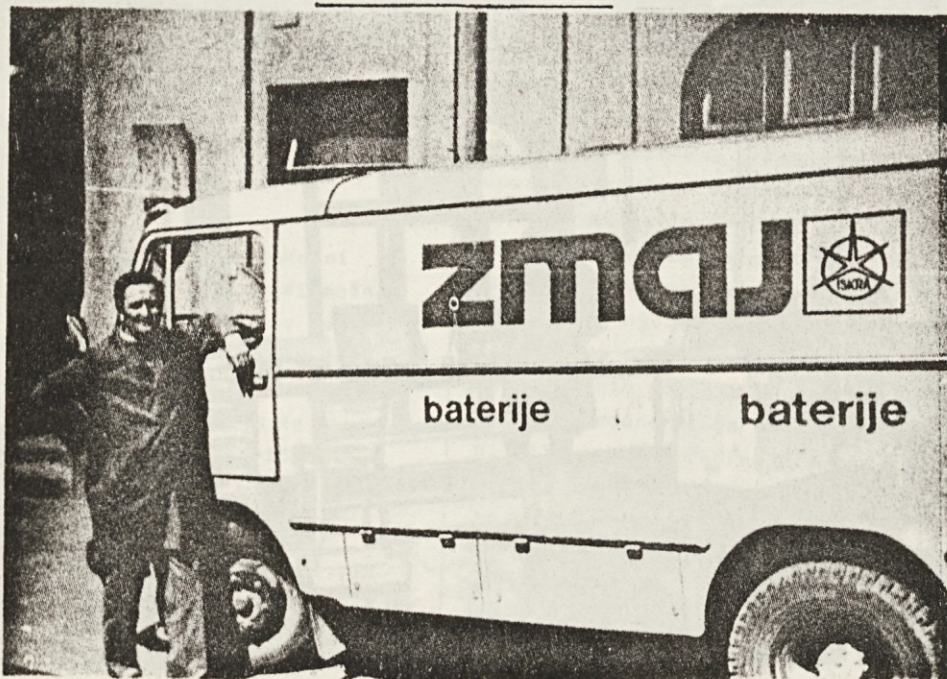
ni zaključen. Prav v zadnjih letih so namreč spoznali, da se tudi nekatere zelo znane spojine obnašajo pod posebnimi pogoji kot depolarizatorji in imajo še to prednost, da so zelo poceni. V tem sestavku si bomo podrobneje ogledali nekaj takšnih snovi.

Med električnimi obremenitvami baterije doživlja depolarizator delno redukcijo, ki poteka postopoma. Redukcija je splošna oznaka za tiste kemijske procese, kjer se določenemu reaktantu zniža valenca. V baterijah je ta proces povezan s sprejemanjem elektronov, ki so prišli po tokokrogu iz anodnega materiala, saj se ta oksidira. Glede na kemijsko zgradbo lahko depolarizatorje razvrstimo v več skupin: okside, fluoride, kloride, elemente in ostale spojine. Presenečenje zadnjih

let se skriva ravno v skupini "ostale spojine".

Dolgo časa je veljalo pravilo, da morajo biti depolarizatorji v raztopinah elektrolitov težko topni. Le tako naj bi bili doseženi pogoji o dolgi dobi skladiščenja baterij, nekaj let ali več. Izjema so seveda bile nalivne celice oz. elementi, kjer so reaktanti zreagirali v nekaj urah po dodatku elektrolita. Pri nekaterih novih vrstah baterij pa so že uporabljena spoznanja, da je depolarizator lahko topen, da je lahko v tekoči obliki in celo še več, da je lahko istočasno tudi sestavina elektrolita. To je nedvomno največje novo spoznanje pri baterijah, ki bo zelo preusmerilo razvojno pot baterij bodočnosti. Takšne spojine so npr.: nekatere spojine žvepla oz. fosforja s kisikom in klorom, kot tionil klorid, fosfor oksid klorid in slično. Njihova prav posebna lastnost je, da z vodo v trenutku kemično zreagirajo in so nato popolnoma spremenjeni in neuporabni. Zelo so občutljivi že na minimalne sledove vode ali vlage. Na zraku se močno dimijo in tvorijo zadušljive težke meglice. Nove baterije so torej neprodušno zaprte in napolnjene z brezvodnimi elektroliti. Kakor posod pri raztopinah, tudi tukaj razlikujemo topilo in topljenec. Topila so običajno zelo slabi prevodniki električnega toka. Šele ioni topljenca dajejo potrebno električno prevodnost. Pogosto podajamo koncentracije topljenca v topilo in govorimo o koncentraciji elektrolita. Možnih je več enot za podajanje koncentracij, toda najbolj pogosto uporabljamo za te namene molar-
nost. Raztopina z molar-
nostjo ena (1M) vsebuje po definiciji 1 gram - mol topljenca v 1 litru raztopine.

V zadnjih letih je bilo patentiranih in izdelanih precejšnje število baterij iz

Z novim dizajnom označeni naši avtomobili. Na sliki: Alojz Grabnar

razmišljanja

ŽIVIMO OD BATERIJE LECLANCHE,
ZAKAJ HOČEMO ŠE ALKALNE?!

Napredovati je eksistenčna
nuja ne le posameznika, temveč
tudi organizacije združenega
dela kot ekonomskega subjekta.
(poslovnega sistema). Zmajev-

ci nismo in tudi ne moremo
biti izjema.

Zmaj konkretno usvaja alkal-
ni sistem po našem skromnem
mnenju, ki izhaja iz večletne-
ga opazovanja prizadevanj
kolektiva, predvsem iz nasle-
dnjih razlogov:

novih elektrokemijskih si-
stemov. Največ jih uporablja
brezvodne organske ali anor-
ganske elektrolite. Običajno
mine od datuma patentne prijave
pa do večjih serij novih bate-
rij za dodatne poskuse in te-
stiranja na tržišču vsaj obdo-
bje 2 - 3 leta. Že kakšno leto

kasneje pa se že kaže, ali bo
stekla masovna velikoserijska
proizvodnja ali pa imajo pred-
nost že novi izumi, ki dajejo
še kvalitetnejše baterije s
cenejšo energetsko enoto. V
tabeli je prikazanih več kombi-
nacij depolarizatorjev, topil
in topljencev (elektrolitov).

T a b e l a

Pregled depolarizatorjev in brezvodnih elektrolitov

Patent	Katoda	Topilo	Topljenec
1968	CuO	tetrahidrofuran	LiClO ₄
1970	(CF) _x	metil acetat	LiAsF ₆
1971	MoO ₃	metil formiat	LiAlCl ₄
1972	C	tekoči SO ₂	LiClO ₄
1973	C	tionil klorid	LiAlCl ₄
1973	C	fosfor oksid klorid	LiPF ₆

V tabeli navedene letnice
izumov veljajo za baterije
z litijevo anodo, ki imajo kot
sestavine pripadajoče kombina-
cije katode in elektrolita (to-
pilo + topjenec). Posebnost
novih litijevih baterij iz leta
1972 in 1973 (datum patenta)
so zelo visoke vsebnosti ener-
gij, ki prekašajo nekajkrat
vse dosedaj poznane sisteme.
Elektroliti se namreč obna-
šajo tudi kot depolarizatorji.

To vlogo imajo topila npr. SOCl₂,
POCl₃, SO₂Cl₂. Baterije s tek-
očim SO₂ so imele vodilno vlogo
le dobro leto, sedaj se namreč

za specialne namene že masovno
rabijo baterije s tionil
kloridom. To je posebej poudar-
jeno v tabeli, saj simbol oglji-
ka C ne pomeni depolarizatorja,
temveč le tokoodvodnik (gra-
fitni prah). Pri specialnih ba-
terijah je torej elektrolitski
manjšanov dioksid že izgubil svoj
posebni položaj in se to opazi
tudi na tržišču, saj so se že
konec leta 1974 začele razpro-
daje strateških rezerv pri
nekaterih zahodnih državah.

P.Ž.

- ker ima Zmaj v Jugoslaviji
kot edini proizvajalec:
  - . kompleksno zastavljen raz-
voj (v in izven tovarne za
baterijske sisteme), nadal-
je delovni in tehnološki
sistem, izdelavne mate-
riale itd.),
  - . razvito vsestransko so-
delovanje s specialnimi
uporabniki in delno že
tudi proizvajalci baterij-
skih naprav (Iskra, Meha-
notehnika),
  - . razvito raziskovanje marke-
tinga in druge poslovne
raziskave,
  - . strokovno in kvalitetno
močne raziskovalne, razvoj-
ne in druge kadrovske ka-
pacitete.
- odkupljeni patentirani al-
kalni sistem je cenejši od
drugih alkalnih sistemov,
ker je sovjetski alkalni si-
stem bil apliciran za ši-
roko potrošnjo v pogojih
pomanjkanja kapacitet Lec-
lanche (in s tem teh bate-
rij v SZ), drugi alkalni si-
stemi na zapadu pa v pogo-
jih hiper produkcije kapa-
citet in baterij Leclanche,
- sovjetski alkalni sistem je
enostavnejši, ker je bil
apliciran za baterije kas-
neje kot drugi alkalni si-
stemi in so že v njem izko-
riščene negativne izkušnje
sveta,
- v odkupljenem alkalnem si-
stemu je v bateriji energij-
ska enota cenejša kot v dru-
gih alkalnih sistemih,
- v alkalnem sistemu je v ba-
teriji manj izčrpljivih su-
rovin kot v sistemu Leclan-
che,
- strateški in dolgoročni raz-
loqi,
- poslovne potrebe razširjanja
TOZD Zmaj,
- tržne zahteve potrošnikov,
- zahteve specialnih porabnikov.

G.S.

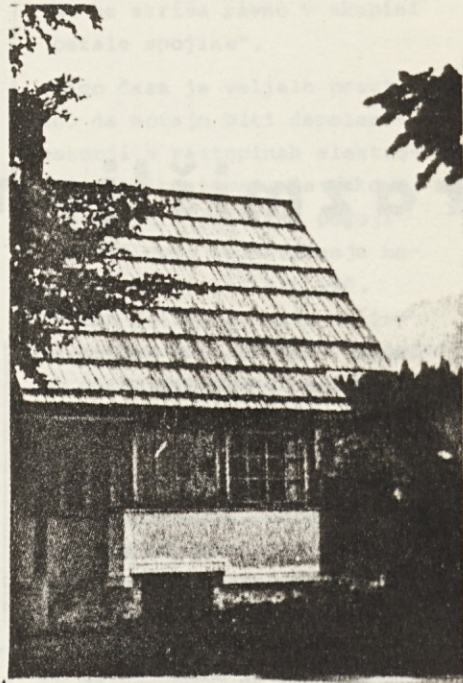
kam na dopust ?

PESTREJŠA IZBIRA KRAJEV ZA LETNI ODDIH

Iz leta v leto raste interes članov kolektiva, da bi preživeli svoj letni odmor v domačih počitniških skupnostih po primernih cenah. Dosedaj smo imeli edino možnost ob morju v naši Bašaniji, v hribih pa Uskovnico. Več članov kolektiva je izrazilo željo po zamenjavi ene ali dveh sob v Bašaniji za neko drugo mesto ob morju. V dogovoru s počitniško skupnostjo Pivovarne Union je sklenjen dogovor za zamenjavo dveh sob na Otoku Krku v Omišlju. Omišelj je lep kraj, kamp Pivovarne je lepo urejen z lepo čisto obalo - plažo. Dostop z avtobusom ali osebnim avtom do Kraljevice in nato s trajektom na otok. Trajekt vozi vsakih 15 minut brez zastojev. Cena penziona 50 din/dan. Nasladnja pridobitev počit-

niških kapacitet za letošnjo sezono je 6 ležišč na Dugem otoku. Tu sta v kampu ZPI zgrajena dva šotora - počitniške hišice s po tremi ležišči. Hišice so na betonskih podstavkih z leseno ograjo in metalizirano streho. Notranja oprema je nova, postelje z jogi vložki, omara za obleko in sedežno garnituro. Camp se nahaja v bližini slane jezera v lepem borovem gozdiču. Dohod z avtobusom ali osebnim avtom do vasi Sukočani, nato z barko v camp. Osebnih avtomobile pustimo v varstvu na obali. Cena penziona je 58 din/dan.

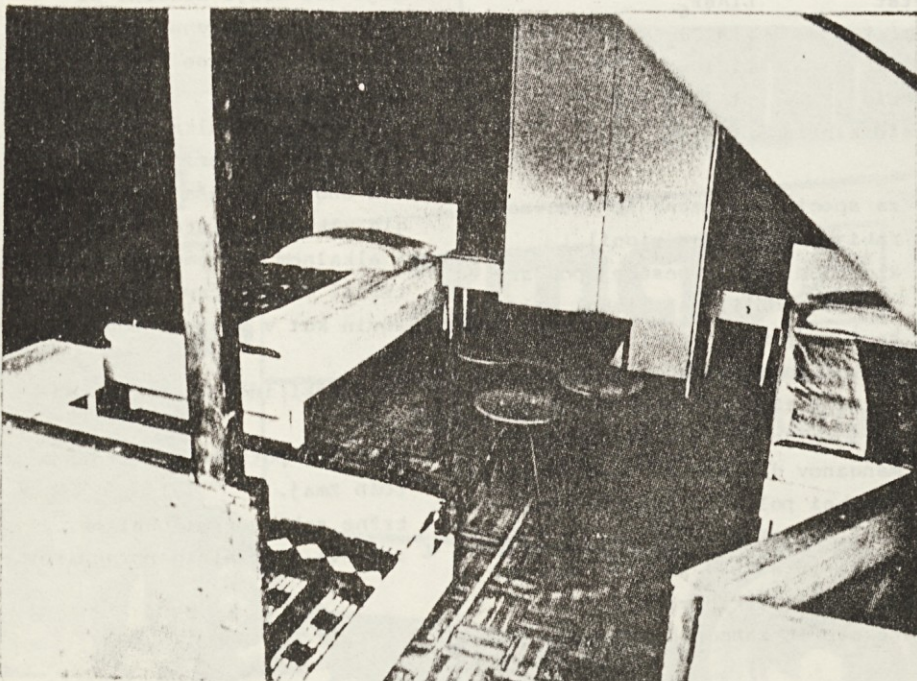
Tretjo možnost izbire imamo ob istrski obali v znanem letoviščnem kraju Poreču. Počitniška skupnost ZPI je za potrebe naših članov ko-

Kdor ljubi gore, planinski zrak in mir, se kaj rad odloči za nekaj dni dopusta na Uskovnici. Kdor je le enkrat preživel dopust v tem čudovitem gorskem svetu, se bo ponovno vrnil

lektiva odstopilo sobo z dvema posteljama za tri izmene po 10 dni. Cena penziona 70 din/dan. Prav tako nam je Združeno podjetje Iskra odstopilo sobo z 4 ležišči v Trenti. Trenta je znana po svojem okolju in bistri Soči. Tam so lepe možnosti za krajše dnevne izlete. Cena 65 din/dan. Čeravno smo pridobili povečane kapacitete se v sezonskih mesecih kaže primanjkljaj prostora predvsem v Bašaniji, to pa bo odbor za letovanje skušal rešiti z najemniškimi sobami, tako da bi omogočili vsem interesentom prijetno bivanje in uživanje ob morski obali in v planinah.

Primo B.

Leseno ogrodje, platnena streha in lepo urejena notranjost šotora, ki bo letos sprejelo naše delavce na Dugem otoku.

Po seznamu prijavitelcev za Bašanijo je videti, da bodo naši prostori letos v celoti izkoriščeni.

bliža se poletje

Precejšnje število delavcev bo tudi letos lahko preživelo del letnega dopusta v našem počitniškem domu v Bašaniji. Rezervirali smo še dve sobi v Omišlju na otoku Krku, v kampu PS ZP Iskra pa imamo 2 družinska šotora.

Za letovanje na morju je torej na razpolago 8 sob oz. 22 ležišč in 2 družinska šotora. Delavci, ki bi radi preživeli dopust v hribih, pa imajo možnost letovanja v domu na Uskovnici, kjer so 3 sobe, ki imajo skupaj 7 ležišč. Naše skupne kapacitete obsegajo 29 ležišč, kar je z ozirom na število zaposlenih dokaj malo. To se je izkazalo tudi letos, ko smo zbirali kandidate zainteresirane za letovanje v teh objektih.

Letos se je prijavilo 68 zaposlenih skupaj s svojimi družinami. Da bo precejšnje povpraševanje je bilo pričakovati tudi zato, ker se cena penzi-

ona ni spremenila. Za odrasle znaša 50 din, za otroke do 10 leta starosti pa je cena polovična. Največje povpraševanje je bilo po kapacitetah v domu v Bašaniji. Ker je bilo očitno, da je prostora v domu premalo, smo ponovno vzeli v najem tudi dve privatni sobi.

V juliju in avgustu sta polno zasedeni tudi obe sobi v Omišlju, medtem ko za junij in za september ni povpraševanja. Dom v Bašaniji se odpre s 1. junijem. Izmenjalo se bo 11 skupin. Vsaka bo letovala 10 dni. V kampu na Dugem otoku pa bodo letovali delavci v 9 izmenah od 15. 6. do 13. 9. Najmanj je kandidatov za dom na Uskovnici. Prijavljeni so v 6 izmenah.

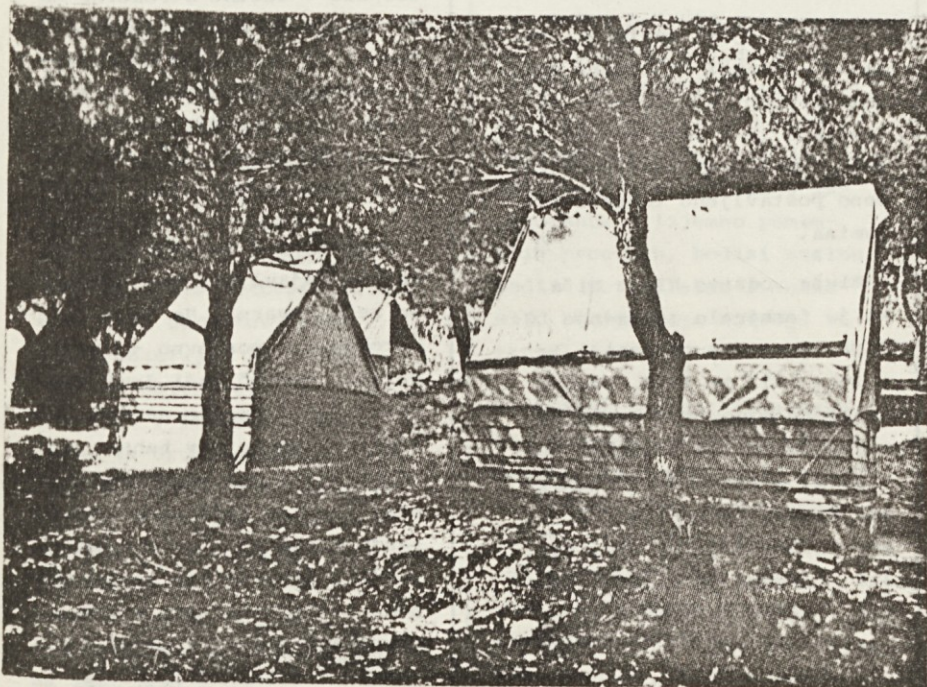
Kot vidimo, je za naše delavce značilno, da vsi želijo na dopust predvsem na morje. In ker jih je vsako leto več,

kajti tudi sami so verjetno prišli do spoznanja, da je dopust namenjen temu, da se organizem odpočije, si obnovi energijo, ki jo je med letom porabil za delo, če zlasti med sezono pojavlja vprašanje, kako omogočiti vsem delavcem, da bodo letovali v času, ki so si ga sami izbrali, ker so kapacitete v našem domu premajhne.

Letos smo se odločili ta problem rešiti tako, da smo skušali v kritičnem obdobju delavce, ki niso vezani na kolektivni dopust pregovoriti, da so čas dopusta prestavili v obdobje, ko je bil še prostor za letovanje, da bi izpadlo čimmanj delavcev. V glavnem smo se na ta način sporazumeli. V primeru, če delavci za to ne bi pokazali razumevanja, pa bi morali ukrepati tako, da bi izločili predvsem delavce, ki so ekonomsko boljše situirani in se sami lažje znajdejo, ter delavce, ki nimajo majhnih ali šoloobveznih otrok.

Sicer pa so imeli še eno rešitev. Lahko so se odločili za letovanje v okviru PS ZP Iskra, ki nam je dala na razpolago nekaj ležišč v Poreču, na Dugem otoku in v Trenti. Vendar za te ponudbe ni bilo posebnega interesa. Verjetno zato, ker so nekoliko višje cene, važno vlogo pa ima tudi dejstvo, da bi se znašli v tujem okolju, med ljudmi, ki jih ne poznajo, in bi se slabše počutili. Zato so se raje odločili, da bodo čas dopusta prestavili in letovali skupaj s sodelavci v Bašaniji, ki jim je že skoraj domača.

- N.

Zunanost počitniških hišic v senci borovcev na Dugem otoku

Reklamo o našem novem izdelku R 20 super-rdeča baterija je možno slišati v Ljubljanskem radiu že navsezgodaj zjutraj.

HIPER- PRODUKCIJA

IN VEČNA BATERIJA NAJ JI SVETI...

Naš novinar je pred leti vstopil v pisarno direktorja niške tovarne EI in ga vprašal, kaj bodo počeli z novo tovarno baterij, ko pa jih že obstoječe Zmaj, Croatia in Tesla izdelujejo več, kot jih potrebujemo. Direktor niškega velikana je novinarja vrigel čez prag in ni hotel odgovoriti na zastavljeno vprašanje.

Čas je medtem seveda tekkel in EI Niš je v Zemunu zgradil tovarno baterij, Lumina po imenu. Denar je prispeval niški EI Niš, beograjski Invest import ter japonska tovarna Micubiši, ki je pri tem poslu vnovčila vsaj licenco, zato zanjo ne moremo trditi, da je ravnala brezglavo.

Zapisali smo tudi, da bi sedanje, obstoječe tovarne, lahko izdelale na leto 250 milijonov baterij, vendar jih v Jugoslaviji toliko ne morejo prodati, na tuja tržišča pa je izredno težko prodreti.

Direktor niškega EI Niš ni nikdar odgovoril na vprašanje našega novinarja, odgovor pa je te dni poslal Tanjug:

"Delovna skupnost EI Niš je sprejela zahtevo zbora delovnih ljudi tovarne baterij Lumina, da se sproži reden likvidacijski postopek te OZD, v katero so pred tremi leti vložili nekaj deset milijonov dinarjev. Kot je ugotovila strokovna komisija, ta nova tovarna nima več pogojev za normalno delo."

Nočemo se hvaliti, skromno pa pripominjamo, da smo to zrno že pred leti našli.

ITD, 20.4.1975

RESNICA JE NEOVRLJIVA IN NEUNIČLJIVA

Lahko je dolgo in trdo potlačena, toda uničiti je nihče ne more. Večna je resnica da je delo edini vir preživljanja brez izkoriščanja.

Iz navedenega članka lahko povzamemo več konkretnih in operativnih gospodarskih, političnih, družbenih, socioloških, poslovnih - neposrednih in dolgoročnih napotil za nas v Zmaju. Poskušali bomo to čimbolj strniti.

Takole se nam porajajo misli:

- Samoupravna socialistična pota so in bodo likvidirala vsako demagogijo, birokratsko - tehnomenadžersko domišljavost in nasilje namišljeno sposobnih vodstev, ki negirajo osnovne interese delavcev v združenem delu po zdravem poslovanju (znotraj OZD, med OZD, v družbi kot celoti).

- Likvidacijski postopek predlagajo delavci iz Lumine sami, enotno podpirajo poštene strokovnjake in z roko v roki rešujejo težko problematiko zgrešeno postavljene tovarne EI-Lumina.

- Bivše vodstvo EI iz Niša, ki je forsiralo izgradnjo LUMINF, je sicer odstopilo že v letu 1972 in 1973, vendar nekatere odgovorne osebe še vedno zavzemajo položaje tudi v zvezi z baterijami (naprimer bivši, odstopljeni direktor Inženiringa EI-Niš, tov. inž. Cerovec je celo napredoval - sedaj je generalni direktor JEK-a).

- Mnogi strokovnjaki v Lumini so enako kot delavci že zdav-

naj bili proti razmetavanju z družbenimi sredstvi, pa jih ni nihče poslušal, medtem ko je škoda naraščala (poslovne izgube Lumine, nesmiselno "natezanje" na baterijskem trgu, minimalni osebni dohodki delavcev).

- Namesto pravih krivcev za izgradnjo tovarne Lumina je precej časa bila "hajka" celo zoper strokovne in druge delavce, ki so tovarno prevzeli kasneje in sistematično poizkušali rešiti kar se rešiti da v okviru pomoči in sodelovanja z drugimi jugoslovanskimi tovarnami (omenimo v tej zvezi naprimer prizadevanja tov. Markova, Vujanova, tovarišev iz EI PSM, ki so z nami in grupacijo poizkušali najti izhod za sanacijo Lumine).

- Kot novinar iz ITD-ja, smo tudi v Zmaju večinoma vnaprej prepričano verjeli, da demagoške investicije ne morejo uspeti v daljšem razdobju. Toda tudi pri nas so bili nekateri strokovnjaki kolebljivi, nesigurni, bolj so verjeli v demagoško moč bivšega vodstva EI, kot pa v moč samoupravne gospodarske logike. Premalo so zaupali v lastne strokovne moči (svoje osebne in znotraj Zmaja) in premalo v samoupravne poslovne odločitve Zmaja orientirane na dolgoročni razvoj združenega dela v naši TOZD in Iskri.

- Vnaprejšnji dvomi in pesimizem ob najavljeni konkurenci so zelo nevarni. Ne samo strokovno - poslovno - gospodarsko, temveč tudi družbeno politično. Hromijo namreč iniciativo, vlečejo v tehno birokratske kalupe gospodarjenja, krepijo težnje po zapiranju tržišča, včasih celo terjajo likvidacijo samoupravnega socialističnega tržišnega - planskega gospodarjenja, negirajo iniciativo ljudi za zdravo tekmovanje, racionalno

gospodarjenje, neposredno samoupravno odločanje itd., itd.

- Ob zlomu demagogije in laži ter ob likvidaciji četrte baterijske tovarne se odpirajo vprašanja v zvezi s peto tovarno primarnih baterij Lec-lanche, ki naj bi jo zgradila "Trepča". Naš glas je že večkrat načel to vprašanje, trenutno ni odziva, protiakcija teče, vendar smo prepričani, da bo treba še veliko organiziranega dela, da bodo tehnomenadžerske in birokratske tendence v tej zadevi zlomljene.

- Toda istočasno smo tudi čvrsto prepričani, da je samoupravnozdrušeno delo močnejše od trenutnih uspehov tehnokracije. Mar nam primer EILumine ne kaže s prstom prav v tej smeri?

- Verjeti v ustvarjalno sposobnost strokovnjakov in delavcev - samoupravljalcev je treba sedaj zlasti tudi na tehle delovnih oz. poslovnih področjih:

- realnost poslovno tehničnih posegov med domačimi tovarnami baterij, krepiti resno delo,
- proučevanje možnosti na nabavnem tržišču,
- dolgoročno orientiranje nabavne politike,
- doslednejši, odločnejši in uspešnejši pristop na prodajnem področju,
- sistematičnejši naporji za uporabo lastnih tovarniških razvojnih dosežkov (leak proof baterija, 9V super, alkalne baterije),
- zaupanje v tehnično tehnološke in druge dosežke notranjih in zunanjih strokovnjakov in razvojnih delavcev,
- razvijanje racionalizatorske dejavnosti,
- osamosvajanje od uvoza,
- ekonomičnost in racionalnost na vseh področjih,
- izvozna problematika,
- problematika samoupravne

organizacije in krepitve TOZD itd., itd.

Jasno je da bi lahko še in še pisali o tem. Strnimo naše misli takole:

Samoupravljanje je trajna in realna materialna in družbena resnica. Samoupravljanje krepi zdravo tekmovalnost, iniciativno in pravičnost, afirmira delavca, ki ustvarjalno dela z družbenimi proizvodnimi sredstvi. Obratna pota, tendence in pogledi vlečejo nazaj - ceho pa plačujejo delavci. Izhod je torej v družbi in Zmaju le eden: Krepiti samoupravne produkcijske odnose.

Uredništvo

pa še to

Specialni porabniki baterij

Beseda specialen pomeni, da gre za izjeme, ki pa so prav tako pomembne (lahko včasih celo bolj) kot tisto, kar je običajno. Specialno je posebno tisto kar odstopa. Med specialne porabnike baterij štejemo zlasti tiste, ki morajo imeti stalno na razpolago visokokvalitetne in visoko kapacitativne baterije, ker jih uporabljajo za svoje drage instrumente v izjemno pomembnih procesih, bodisi stalno, bodisi potencialno z možnostjo takojšnjega hitrega in zanesljivega aktiviranja.

Specialni porabniki baterij so predvsem naslednji: JNA, Organi javne varnosti, RTV, Železnica, PTT, Medicinske institucije, Znanstveno raziskovalne institucije, Merilne in druge visoko strokovne ustanove, Gasilske in druge mobilne institucije.

G.S.

NE ODPLAČUJEJO

Vse več glasov in družbeno političnih obsodb doživlja protisamoupravno obnašanje investitorjev, ki gradijo brez protivrednosti oz. investicijskega pokritja. Zveza komunistov in družba kot celota se proti takemu staremu sistemu in praksi nekaterih odgovornih krogov, ki na omenjeni način direktno povzročajo inflacijo, kršijo zaključke X. kongresa ZKJ in Ustavo, odločno upira, kljub temu se še najdejo dvoilčne želje in poizkusi dupliranja kapacitet (npr. baterijskih) čeprav na istih območjih nekaterih dolgov ne odplačujejo kot je to v navadi v samoupravno združenem delu in sploh v praksi v pošteni sredini. Na takšne anomalije nas opozarja tudi kratka notica v časopisu Delo, ki jo je objavil dopisnik s Kosova M. Shkoza. Pogledjmo ta primer.

DELO, 4.III.1975, str. 5

NE ODPLAČUJEJO

FRIŠTINA - Kosovski banki dolguje gospodarstvo za odplačila in za garancije četrtno prostih investicijskih sredstev, kolikor jih je imela banka v lanskem letu. Samo organizaciji Kosovo in Trepča zamujata z anuitetami, kar znese 36 odstotkov skupnih terjatev oziroma 40 odstotkov sredstev v pokrajini. Na največji dolžniki so, kot rečeno, energetski objekti in surovinska industrija, ki bi lahko odplačali dolžne zneske, če bi porabili vso amortizacijo in ostanek dohodka. V teh organizacijah pa ugotavljajo, da bo proizvodnja motena, če bodo morali vsa sredstva porabiti za odplačila. Zato se zavzemajo, da bi podaljšali odplačilne roke.

M.SHKOZA

razmišljamo glasno in konkretno

... monopolizem - da ali ne?!

Tovarna baterij, baterijskih svetilk in dušilk "Croatia" iz Zagreba zahteva ponovno uvedbo restriktivnega uvoznega režima za baterijske svetilke. Glavni razlog je njena ugroženost od uvoza. Iskra - Zmaj je zavzel na posebnem sestanku v tej zvezi v Beogradu odklonilno stališče, ker se ne strinja iz več razlogov. Pogledjmo le najvažnejše:

1. Asortiment baterijskih svetilk Croatie kot edinega proizvajalca v Jugoslaviji je enostranski, zelo majhen, nezahteven in enostaven ali med tkzv. žepnimi svetilkami. Kvaliteta svetilk je na povprečni ravni, design (izgled) premalo poudarjen.
2. Croatia tehnično in razvojno na baterijskih svetilkah ni skoraj ničesar storila, čeprav ima to proizvodnjo že več desetletij. Croatia ima sedaj na jugoslovanskem trgu absolutni monopol.
3. Carinska zaščita je visoka, car. stopnja znaša kar 16 % plus 10 % carinske takse, tako da znaša uvozni tečaj vključujoč carinske dajatve (pri pariteti 1 dolar = 17.- din) celo 21,42 din za 1 dolar.

Baterijske svetilke so na režimu svobodnega formiranja cen, kar bi ob uvozni zaščiti in izključno enem proizvajalcu še povečalo dolgoletni in sedaj absolutni monopol.

4. Navedbe Croatie, da je ogrožena od uvoza niso točne, ni konkretnih dokazov o tem. Uradne uvozne statistike tega namreč ne potrjujejo. Na

trgu se pojavljajo v večjih količinah uvozne svetilke Varte, ki jih uvaža Croatia sama. Uvozna zaščita bi še bolj monopolizirala Croatia, ker bi praktično edini možni uvoz preko zaščitnega režima, Croatia dovolila le za Vartine svetilke, to pa je dejansko njen posel (povezovanje Croatie in Varte je znano).

5. Potencialne možnosti za osvojitve proizvodnje svetilk imajo vsi bivši in drugi potencialni proizvajalci baterijskih svetilk. Kolikor nam je znano pa ti isti potencialni proizvajalci nimajo interesa po uvozni zaščiti svetilk, in torej ni Zmaj edini, ki se temu upira. Zapiranje tržišča svetilk je nasprotujoče večanju absorpcijske moči baterijskega trga.

Svetilke se često iz inozemstva ponujajo kot protipostavka za jugoslovanski izvoz izdelkov, takšna povezovanja postajajo interesantna ne le za baterije, temveč tudi za vse vrste izdelkov sploh in to za proizvajalce, trgovino in potrošnike, ker bogatijo tržišče brez škode za plačilno bilanco. Uvozna zaščita in monopolizacija bi to preprečevala.

6. Žal ne vidimo ali je dokumentacija Croatie izdelana po metodologiji, ki jo je osvojil Zvezni izvršni svet (Glasnik SPKšt. 50 od 14.12. 1968 in "Dopuni za izradu podataka", torej po internih pismenih Navodilih Gospodarske zbornice Jugoslavije).

7. Za spremembe uvoznih režimov nam tudi ni poznana pravna osnova, ki bi omožočala

sprejemanje dogovorov na relaciji trgovina - edini proizvajalec. Ne velja namreč analogija s področja spreminjanja cen. Torej sestanki, kakršnega je sklicala Privredna komora Jugoslavije na zahtevo Croatie, niso in ne morejo biti moritorni, zlasti še ne, če zapisnike piše predstavnik Croatie, med povabljenimi pa manjkajo tudi nekateri največji distributerji teh svetilk, ker niso dobili vabila. Sicer pa je sploh vprašljiva zastopanost potrošnikov po trgovskih podjetjih, saj ne vemo za konkretne svetilke, kakšen je obseg posameznih predstavnikov v skupni prodaji svetilk, oz. sploh ni konkretnega pregleda nad prodajno mrežo (vrednost, količina, asortiman) teh artiklov.

Menimo, da so uvozni zaščitni režimi namenjeni in opravičeni tam, kjer gre za visokokvalitetno domačo proizvodnjo vitalnega, strateškega in razvojnega pomena, orientirano v izvoz in znanstveno tehnološki napredek, racionalnost, funkcionalnost in ekonomičnost, rezervne dele, opremo in izjemni repromaterial. Vsekakor to pomeni, da morajo v takih primerih tudi cene biti družbeno kontrolirane in usmerjene. Očitno pa je, da Croatie baterijske svetilke niso takšen proizvod.

Uredništvo

prejeli smo . . .

Na uredništvo našega glasila je prispel dopis Prešernove družbe, ki ga zaradi mnogih ljubiteljev dobre knjige skoraj v celoti objavljamo in želimo, da bi našel odziv pri bralcih kot ljubiteljih lepe slovanske besede.

Prešernova družba ima kot družbena organizacija namen in nalogo razvijati socijalistično zavest in dvigati politično in kulturno raven slovenskega ljudstva. To svojo nalogo opravlja PD z izredno nizko ceno svojih publikacij, kar pa lahko delamo le ob izdatni podpori vseh družbeno političnih in gospodarskih faktorjev. Vkljub vsej pomoči pa bomo nizke cene lahko obdržali le ob čim večjem številu naročnikov.

Našo akcijo, da bi dobro in poceni knjigo lahko nudili čim večjemu številu bralcev so s svojimi pismi že podprli SZDL Slovenije, ZS Slovenije in republiški sekretariat za kulturo in prosveto.

Program obsega redno letno knjižno zbirko s Koledarjem, Ljudsko knjigo in Obzornik.

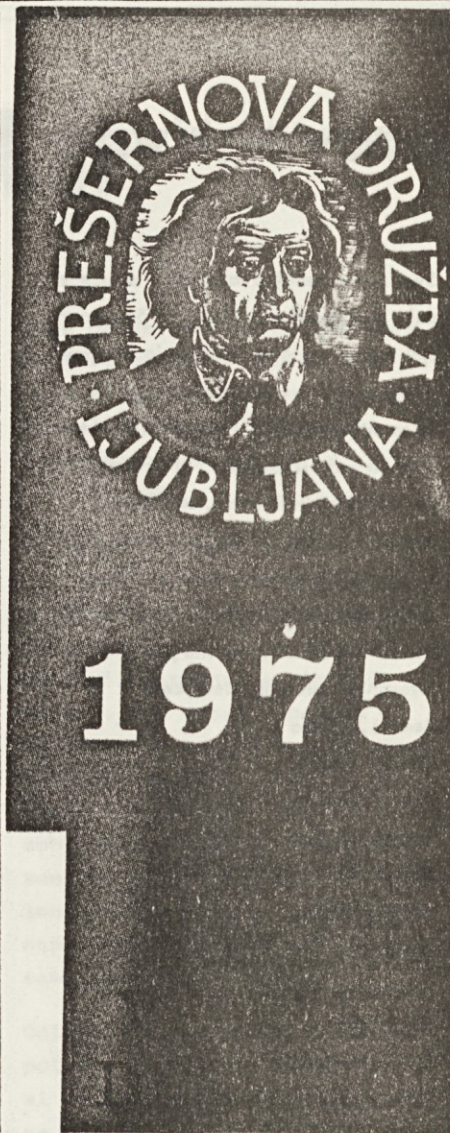
Program, ki smo vam ga pripravili je prav kvaliteten, privlačen, pa naj gre za roman "Plat zvona" Bena Zupančiča ali za "Hišo umirajočih", roman Milene Mohoričeve. Slednje delo je avtorica napisala sicer že težko bolna, je vendar njeno najboljšo delo. Ženskam pa bomo, o tem smo prepričani, zelo ustregli s Kozmetiko.

Izbor za "Ljudsko knjigo" na pogled sicer ni atraktiven, je pa zanimiv, predstavlja

nam širok del sveta. "Obzornik" pa nam spet sproti odpira pogled v skrivnosti znanosti in druga dogajanja. Še posebej opozarjamo na to, da bodo člani redne knjižne zbirke, ki bodo plačali naročnino do 30. junija 1975, prejeli poleg zbirke še nagradno knjigo Miška Kranjca, "Povest o dobrih ljudeh". Po tej povesti je narejen barvni film, ki bo letos predvajan, knjiga pa bo ilustrirana s filmskimi posnetki in bo tako še bolj privlačna.

Vse tiste, ki še niso naročniki te priljubljene zbirke, vabimo, da se obrnejo direktno na PD Ljubljana, Borsetova 27, kjer boste dobili vse nadaljnje informacije.

Uredništvo

PREGLED FORMIRANJA IN PREDLOG DELITVE DOH ZA L. 1974

Št.	Opis	1973	1974	1975
1	Celotni dohodek	77.971.816	94.326.656	121
2	Poslovni stroški	52.453.705	58.584.871	112
3	Dohodek (1-2)	25.518.111	35.741.785	140
Delitev ustvarjenega dohodka				
4	Pogodbene obveznosti	1.507.910	1.641.740	109
5	Zakonske obveznosti	1.552.456	6.199.745	399
Od tega dodatno obratovanje na ustvarjeni dohodek				
6	Osebnih dohodkov - bruto	15.329.970	18.320.859	120
7	Rezervni sklad podjetja	510.362	714.835	140
8	Skupne rezerve	356.389	478.440	134
9	Posojila - nerazvratim in zezlicam	642.390	480.000	75
10	Skupni obveznosti iz dohodka in iz zvezicari OD (14 do 11)	19.899.477	27.755.619	139
11	Dotacija za poslovni sklad in ...	...	1.394.960	...
12	...	...	1.988.960	...

Na sestanku vseh delovnih skupin koncem februarja smo imeli nazoren prikaz formiranja in predloga delitve dohodka za lansko leto

preventivno letovanje

Svet za medsebojna razmerja v združenem delu je na svoji seji 14.5. 1975 razpravljal o predlogu delovnih skupin in zdravstveno socialne službe za preventivno letovanje delavcev. Na preventivna letovanja bodo šli delavci, ki delajo na zdravju škodljivih delih, so socialno ogroženi in tisti, ki so jih iz svoje sredine predlagale delovne skupine. Po sklepu sveta se s sredstvi sklada skupne porabe registra 10 dnevno preventivno letovanje naslednjim delavcem:

Peretič Julijana
Balantič Vera
Dukarič Marija
Erjavec Slavica
Korošec Štefka
Koštrica Rozina
Princ Joža
Podgorelec Angela
Simik Vera
Smiljančič Majda
Šujko Rezka
Vrbinc Marija
Grabljevec Avgust
Hlebec Katl
Kerznar Marija
Flis Malči
Merklin Gizela

Obal Milka
Pavliha Fani
Trdin Ana
Slaviček Katl
Sijamhodžič Husein
Šurbek Marija
Stefančič Ivanka
Rakuša Marija
Gorišek Vida
Puš Majda
Verbič Amalija
Kraševac Pepca
Ulčar Frančiška
Pušelj Katarina
Peroviček Franc
Petan Albina
Rus Amalija
Mlakar Alojz
Kališek Jožica
Klepič Sava
Gerbec Jana
Rivo Anka
Hajdarovič Anka
Sladojevič Mra
Suhadolnik Ivanka
Dimitrijevič Stanka
Miličič Ljubica
Žagar Anton in
Drčar Jemelj.

dve novici

Dve novici iz Ljubljanskega dnevnika 13.12.74 (Izrezek iz časopisa posredoval Franjo Kristan).

● Potrošnja baterij v svetu

V Jugoslaviji porabimo letno na prebivalca le 3,8 baterijskega vložka. Samo, pravimo zaradi tega, ker je to število v Zahodni Nemčiji 12, v Angliji 16 in na Danskem celo 31. Temu primerna je tudi proizvodnja baterij - v Angliji naredijo letno preko 3 milijarde vložkov.

● Kdo kupuje pri nas baterije

85 odstotkov vseh baterij, ki jih naredimo doma, porabimo v gospodinjstvih (tri četrtine za tranzistorske sprejemnike), tri odstotke porabijo v gospodinjstvu in 12 odstotkov je namenjenih specialni porabi. Da bodo odstotki bolj jasni, naj povemo, da bomo letos naredili v naši državi 90 milijonov baterijskih vložkov.

Ob bližajočem poletju se stopnjuje pričakovanje na začetek letnih dopustov. Mislimo že na morje, na plažo, ki v teh dneh še sameva in bo oživila predvsem v juliju in avgustu.

Čeprav je že nekoliko časovno odmaknjena "Domača naloga" v Ljubljanskem dnevniku 10. 12. lani v rubriki "Povedano na uho" je za nas proizvajalce še vedno aktualna, za marsikoga v prihodnje pa še vedno uporabna.

-Ur.

(Izrezek iz časopisa nam je poslal Franjo Kristan)

DOMAČA NALOGA

Samo Jugoslavija ima v Evropi štiri tovarne baterij. Pred kratkim se je pojavil še peti interesent za gradnjo takšne tovarne. Znano pa je, da že sedanje tovarne delajo samo z 38-odstotno zmogljivostjo.

Majhna uporabna naloga za bodoče investitorje: če štiri tovarne izkoriščajo 38 % svoje zmogljivosti, s kakšno zmogljivostjo bo delalo pet tovarn?

Dnevnik 10/12-74 št. 334

Marija Mihevc pri napravi za finaliziranje baterij R 20

razvajeni mufi

Bilo je nezaslišano vroče dopoldne in sosedov Mufi je sklenil, da bo najbolje, če se spravi nekam v senco. Njegova uta je bila premajhna, pa tudi sonce jo je že neusmiljeno ogrevalo, zato si je poiskal ležišče pod košato lipo. Legel je, položil smrček na sprednje šape in zadovoljno mežikal z očmi. Zakaj tudi ne bi. Saj se je počteno najedel. Njegova gospodinja res ni skopa. Vedno mu postavi pred uto polno skledo, kjer nikoli ne manjka mesa. Ja seveda, ona je kuharica v menzi nekega obrata in ji res ni težko priskrbeti dovolj hrane, ki je za nameček še zelo okusna. Pa nič je to ne stane, ker zadnje čase vse več ostaja od malice. Delavci so na medsebojnem posvetu sklenili, da je malica zanič, zato je ne bodo jedli. Rajši imajo salamo. Prav, naj oni kar jejo salamo, ampak malo nerodno je vse skupaj, ker bodo potem verjetno tople obroke odpovedali. Sicer pa nič zato, njegova gospodinja se bo že znašla. Toda tehle koščkov govedine v prijetno dišeči omaki ne bo več. Zadnjič mu je gospodinja prinesla kos klobase. Samo povohal jo je. Kako le more žival, ki ima kaj smisla za dober okus, uživati nekaj takega. Ne to pa že ne. Če bi moral jesti take jedi, bo pa že rajši včasih malo lačen. S temi rečmi si ne bo pustil pokvariti želodca. Pa pravijo, da je človek pаметen in civiliziran. Kje neki. Saj uživa stvari, ki jih pаметen pes še povohal ne bi, ker že na daleč zaudarjajo. Čudno, čudno, tako dišeče in okusne omake pa ne marajo. Ta bitja pa resnično nimajo pra-

vega okusa. Škoda, ko jim tega ne more povedati. Uničujejo si zdravje, in ker je njegova gospodinja ravno taka prismo-knjenska, bo pokvarila še njegov želodec.

Ko je Mufi takole modroval, ga je zmotila gospodinja, ki je prišla mimo in mu vrgla nekaj zavitega v papir. Skočil je pokonci, razgrnil papir s šapami ..., o groza, spet je prinesla to ogabno salamo. Ves poparjen je pustil kos in se vrnil v senco, ter sam pri sebi sklenil, da bo doma presenetil gospodinja in si iz lonca sunil kosilo. Takele napol surove stvari naj pa kar sama je.

Odločil se je, da bo še malo poležal v senci, v tem času si bo gospodinja skuhala kaj za pod zob, pa bo potem odšel domov. Kar sline so se mu pocedile.

Ravno takrat pa se je privlekel mimo krmežljav star pes. Ko je zagledal zavitek in zavohal vonj po mesu, se je pognal nanj in ga popadel s takšno naglico, kot da že ves teden ni dobil ničesar v želodec. Mufi ga je nekaj časa presenečen gledal, potem pa zaključil: "Glej, pa saj se obnaša tako kot da bi bil človek."

šport in mi

Streljanje

Mladinska organizacija ter sindikat sta za večjo popularizacijo strelskega športa, letos ponovno organizirala prijateljsko srečanje strelcev ljubljanskega in šentvidskega obrata. Najprej so 4.3.75 ljubljanci gostovali v Šentvidu. Na domačem strelišču so šentvidčani zanesljivo zmagali s 1378 : 1299, rezultati posameznikov pa so bili sledeči:

1. Podržaj Zlatko, 301 krg (1j)
2. Alibegović Fadil, 291 krg (Štv)
3. Bolte Metod, 291 krg (1j)
4. Pečnik Gabrijel, 283 krg (Štv)
5. Kozlevčar Franc, 273 krg (Štv)
6. Kraševac Miro, 268 krg (Štv)
7. Kristan Franc, 263 krg (Štv)
8. Drčar Jernej, 259 krg (1j)
9. Mehmedič Selmo, 234 krg (1j)
10. Jovanovič Mile, 234 krg (Štv)
11. Tratnik Jani, 214 krg (1j)
12. Muhič Vinko, 185 krg od 400 možnih (1j).

Po hudem porazu so si ljubljanci takoj uredili strelišče v jedilnici ter organizirali nekaj treningov, na katerih se je zelo izkazal direktor Milan Slennik.

Po hudem porazu Ljubljanskih strelcev v tekmovanju s strelci iz obrata Šentvid so si v Ljubljanski jedilnici takoj uredili solidno strelišče in začeli trenirati. Tako so na povratni tekmi v Ljubljani zmagali domačini.

Na povratni tekmi, ki je bila 14.3.1975 v ljubljanski jedilnici so zmagali domačini s 1437 : 1365, rezultati posameznikov pa so bili sledeči:

1. Podržaj Zlatko, 323 krg (1j)
2. Bolte Metod, 312 krg (1j)
3. Slennik Milan, 291 krg (1j)
4. Kraševac Miro, 286 krg (Štv)
5. Alibegović Fadil, 285 krg (Štv)
6. Kozlevčar Franc, 275 krg (Štv)
7. Mehmedič Selmo, 273 krg (1j)
8. Kristan Franc, 267 krg (Štv)
9. Rebernik Janez, 266 krg (1j)
10. Nerat Tone, 266 krg (1j)
11. Mazi Brane, 263 krg (1j)
12. Pečnik Gabrijel, 252 krg (Štv)
13. Tratnik Jani, 245 krg (1j) od 400 možnih.

Ekipa Šentvida, ki je bila poražena, je predlagala še tretje srečanje, tokrat z malokalibrsko puško in pištolo. Tekmovanje je bilo izvedeno 18.4.75 na strelišču v Ivančni

gorici. Strelci obrata Šentvid so zmagali s pištolo 238 : 170, strelci obrata Ljubljana pa s puško 359 : 353. Pogamezniki so se odrezali takole:

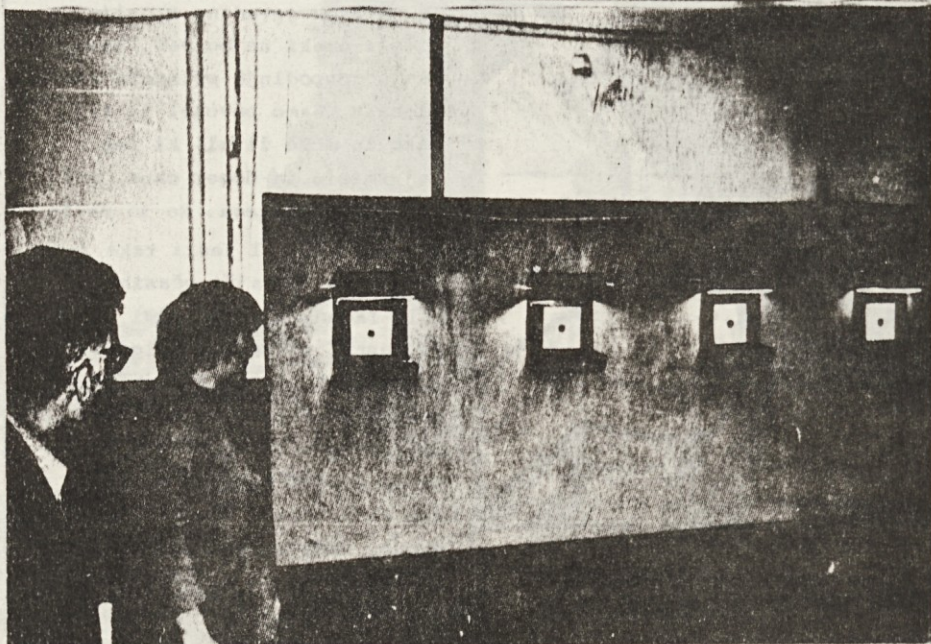
Pištola:

1. Kraševac (Štv) 76
2. Alibegović (Štv) 73
3. Mazi (1j) 69
4. Princ (1j) 68
5. Kristan (Štv) 58
6. Hitti (1j) 56
7. Bolte (1j) 49
8. Baktašević (1j) 37
9. Slennik (1j) 35
10. Kozlevčar (Štv) 31
11. Drčar (1j) 17

Puška:

1. Slennik (1j) 95
2. Mazi (1j) 94
3. Kraševac (Štv) 93
4. Alibegović (Štv) 93
5. Bolte (1j) 89
6. Hiti (1j) 89
7. Princ (1j) 86
8. Baktašević (1j) 86
9. Kozlevčar (Štv) 85
10. Kristan (Štv) 82
11. Drčar (1j) 81

Komisija za šport pri OOSZM in OOS smatra, da je s sorazmerno visoko udeležbo na strelskih tekmah dosegla glavni smisel ter cilj svojega delovanja, manj pa je zadovoljna z udeležbo žensk na teh tekmovanjih, saj je snano, da se na dobro pripravljeno tekmovanje v počastitev 8. marca (delavci so bili informi-

rani z velikimi plakati) ni odzvala niti ena ženska.

Smučanje

Na Soriški planini so bile v februarju organizirane 13. zimske športne igre ZP Iskra. Tekmovanj v veleslalomu se je udeležila tudi ekipa naše tovarne, ki je v konkurenci 23 ekip tovarn Iskre zasedla več kot solidno 10. mesto. Plasma oz. nastop naših smučarjev smatramo kot uspešen, saj je bila ekipa praktično brez treninga in na hitro izbrana, znano je namreč, da so ekipe nekaterih močnih sindikatov trenirale na Soriški planini (drugje ni bilo snega) že cel teden pred tekmovanjem. Kolajno za Zmaj je osvojila s 3 mestom v razredu žensk II. izvrstna Tatjana Rupar. Med 500 smučarji so se naši posamezniki plasirali takole:

Ženske - razred II:

3. mesto - Rupar Tatjana

Moški - razred III:

ni uvrščen - Rešek Lovro

Moški - razred II:

78. mesto - Janežič Milan

87. mesto - Zaletel Peter

Moški - razred I:

47. mesto - Podržaj Zlatko

63. mesto - Zadel Peter

Ekipo Zmaja je na prizorišču tekem obiskal tudi generalni

direktor ZP Iskra Jože Hujs; pogovori so bili obojestransko - šaljivi.

Bowling

Letos spomladi so se delavci Zmaja 12-krat udeležili rekreacije na bowling stezi - kegljišča Alpe - Adria, 19. aprila pa je bila ravno med ekipo tovarne Zmaj ter ekipo podjetja Alpe - Adria, prvo tekmovalno srečanje v Sloveniji v tej novi športni panogi. Zmajevci so slavili visoko zmago z razliko 384 kegljev, med posamezniki pa je zmagal Bolta Janez s 725 keglji.

Kot zatrjujejo igralci, bo v kratkem organizirano tekmovanje z ekipo Zavarovalnice Sava.

Košarka

Tudi v novi sezoni so Zmajevci nastopili v sindikalni TRIM ligi mesta Ljubljane. Zaradi slabe organizacije so izgubili prvi dve tekmi, medtem ko so naslednji dve dobili - premagali so tovarno "Vega" s šestimi koši, Komunalno podjetje Ljubljana pa z 11 koši razlike. Za ekipo so igrali Bolta, Tratnik, Češnovar, Podržaj, Keržič in Jež.

- Pz

Z veseljem lahko ugotavljamo vsestransko angažiranje v raznih športnih disciplinah, lahko tudi pohvalimo organizatorje in kar lepo število udeležencev na raznih tekmovanjih tekom cele jesenske in zimske sezone. Udeleževali smo se v raznih panogah: mali nogomet, košarka, streljanje, šah, smučanje, kegljanje, bowling, bateriada, iskriada, planinarjenje.

Organizirana so bila srečanja v streljanju med obratom Šentvid - Ljubljana, dvakrat so zmagali šentvidčani, enkrat Ljubljana. Najboljši strelci Bolte Metod, Podržaj Zlatko, Slemnik Milan, Kraševac Miro, Alibegovič Fadil ter Mazi Brane.

Srečanje v šahu med obratom vzdrževanja in razvojem je tudi povratno pripadlo obratu vzdrževanja obakrat z rezultatom 3:2. Zmagovalec šahovskega turnirja v mehanični delavnici je Primo Bogo.

Mladinci so v počastitev dneva žena 8. marca pripravili krajši program.

Bowling tekmo z Alpe Adria so Zmajevci dobili z 384 keglji razlike - Bolta Janez. V smučanju je Ruparjeva zasedla tretje mesto v svoji skupini.

To je samo nekaj dobrih rezultatov naših požrtvovalnih športnikov, seveda jim k tem uspehom čestitamo in jim želimo še nadaljnjih uspehov. Za večje in boljše rezultate na raznih srečanjih je seveda potrebno mnogo truda in predvsem odgovarjajoči pogoji za trening, kar je pa prav te dni za naše kegljače odpadlo, ker je potekla najemna pogodba za dve stezi na Kodeljevem. Z ozirom na zavzetost večjega števila tekmovalcev smo prepričani, da se bodo dobila potrebna finančna sredstva za nadaljevanje treningov, predvsem za priprave na Bateriado, ki bo letos v Gospiću.

gibanje članstva

FEBRUAR 1975

Prišli:

DIM Marinka, podajanje tablet,
POVHE Marija, natikanje klob.
kopic 2R 10,

LUKEK Niko-Darko, transportni
delavec,

KIČIN Bejza, prekladanje ba-
terij 3R 12,

ZÖRC Anica, vstavljanje žičk
6AF 22,

GAJSKI Branimir, samostojni
referent v nabavni službi.

Odšli:

OMAHEN Bojana, prekladanje ba-
terij 3R 12,

PIRC Janez, delavec na režijskih
delih,

DEDIČ Rozalija, snažilka ob-
ratnih prostorov.

MAREC 1975

Prišli:

IVANČIČ Angelca, socialni de-
lavec (za določen čas),

Odšli:

SLABE Meta, kemijski tehnik,

LONČAR Marko, potnik,

ČEH Peter, remontni ključavni-
čar,

MEDVAR Katarina, administra-
tor v FRS.

APRIL 1975

Prišli:

KOZIN Marija, kemijski tehnik,

Odšli:

SIMIČ Ratko, skladiščni dela-
vec v skladišču reproma-
teriala,

MAVRKOVIČ Subhija, vodja finan-
čno-računovodskega sektorja,

LOVAKOVIČ Jožefa, merjenje
monocelic R 20,

TATAR Ljubica, snažilka ob-
ratnih prostorov.

MAJ 1975

Prišli:

PERKON Iztok-Marko, kemijski
tehnik.

Odšli:

BELINC Danica, knjigovodja OD
+ blagajnik.

število zaposlenih

Proizvodni sektor Ljubljana

moških	64
žensk	115
Skupaj	179

Obrat Šentvid

moških	33
žensk	83
Skupaj	116

Strokovne službe

moških	48
žensk	60
Skupaj	108

Dne 30. aprila 1975 je bilo
v tovarni Zmaj zaposlenih 403
delavcev, od tega 145 moških
in 258 žensk.

V sončnem poseideljkovem popol-
dnevu, tik pred razcvetočim
majem, ko se življenje narave
kipeče prebuja, smo krenili
na tvojo zadnjo pot.

Poleg tvojih sorodnikov,
poleg tvojih znancev in pri-
jateljev smo se na tem zadnjem
mestu ob odprtem grobu na
Žalah zbrali v velikem številu
tudi tvoji sodelavci, s kate-
rimi si se dnevno srečevala
13 let v Zmaju.

Kljub tvoji večmesečni bolezni
smo še vedno upali, da ne
pride najhuje. Toda, zgodilo
se je in za vedno smo izgubili
sodelavko, katero bomo ohrani-
li v spominih, v naših srcih.

